

STANDARD FORSIDE TIL EKSAMENSOPGAVER

Fortrolig

Ikke fortrolig

Prøvens form (sæt kryds)	Projekt	Synopsis	Portfolio	Speciale X	Artikel	Skriftlig hjemmeopgave/24 timers prøve
--------------------------	---------	----------	-----------	----------------------	---------	--

Uddannelsens navn	Læring og Forandringsprocesser	
Semester	10. Semester	
Prøvens navn/modul (i studieordningen)	Kandidatspeciale	
Gruppenummer	Studienummer	Underskrift
Navn: Iben Schmidt	20201382	
Navn		
Navn		
Navn		
Navn		
Navn		
Afleveringsdato	31/04-2022	
Projektitel/Synopsistitel/Speciale-titel	Et casestudie af krisers betydning for det traditionelle frivillige engagement i frivillige sociale foreninger i Danmark	
I henhold til studieordningen må opgaven i alt maks. fylde antal tegn	144.000	
Den afleverede opgave fylder (antal tegn med mellemrum i den afleverede opgave) (indholdsfortegnelse, litteraturliste og bilag medregnes ikke)	Artikel: 7389 tegn Speciale: 136.528 tegn I alt: 143.917 tegn Summary: 3.409 tegn	
Vejleder (projekt/synopsis/speciale)	Elisabeth Lauridsen Lolle	

Jeg/vi bekræfter hermed, at dette er mit/vores originale arbejde, og at jeg/vi alene er ansvarlig for indholdet. Alle anvendte referencer er tydeligt anført. Jeg/vi er informeret om, at plagiering ikke er lovligt og medfører sanktioner. Regler om disciplinære foranstaltninger

over for studerende ved Aalborg Universitet (plagiatregler): <http://www.plagiat.aau.dk/regler/>

English summary

This master thesis seeks to examine what significance crises has for traditional voluntary involvement in voluntary social associations in Denmark. The field of study is based upon an interest in why social voluntary associations in Denmark has experienced a decline in their traditionally involved volunteers after the most recent crisis; the corona crisis, and what consequences this has for the associations.

The thesis is based upon a case study, where it is found relevant to examine the research question through the corona crisis as a context. The empirical data collected is five semi structured interviews where three of them is with former volunteers in voluntary social association, who has made a traditional voluntary commitment before the corona crisis, but has stopped as a direct result of the corona crisis. The other two interviews is with two leaders in two different voluntary social associations, who has lost traditionally committed volunteers as a direct result of the corona crisis. This choice was made, because it was found relevant to use two different perspectives on the research question.

Anthony Giddens and his theory about the late modern society is used in this thesis used to examine the corona crisis and its significance for traditional voluntary engagement and further to examine the actions and choices of former volunteers in voluntary social work (Giddens, 1984). This is chosen as the theory converges the relationship between the individual and the surrounding societal structures. In addition to the Anthony Giddens' theory about the late modern society the theoretical framework of the analysis also consist of Lesley Hustinx og Frans Lammertyns analytical framework on collective and reflexive styles of volunteering, because the theory claim that social transformations and external pressure influence individuals' approach to voluntary social work (Hustinx & Lammertyn, 2003).

Based on the findings of my analysis the thesis concludes that crises has a significance for the traditional voluntary involvement in voluntary social associations in Denmark, as they cause a disorganization in the routines of the everyday life of the individuals they involve. The dramatic change in the everyday life of the individual makes them aware of what other options for actions they have, when they are unable to perform their everyday actions. This awareness of one's own options for action, and the choice of what one would like to do for oneself, helps to move individuals towards the more reflective voluntary model. Ultimately my research concludes that crises has a significance for the traditional

voluntary involvement in voluntary social associations in Denmark, because the volunteers shift their focus to their own individual needs and goals, which the voluntary social work must be able to fulfill. This has an impact on how the volunteers engage and commit to the voluntary social work, as the reflective volunteer is more committed to time-limited activities and to a lesser extent focuses on the community and the common values.

Ultimately my research concludes that crises' disorganization of the existing structures creates new conditions for the voluntary social associations in Denmark, because of how the volunteers will engage in voluntary social work in the future, which changes the conditions of the voluntary social associations' work.

Indholdsfortegnelse

ENGLISH SUMMARY	3
1. INDLEDNING	7
1.1 FORENINGSLANDET DANMARK	7
1.2 FRIVILLIGE SOCIALE FORENINGER	9
1.3 NÅR KRISER RAMMER	10
1.4 PROBLEMFOMULERING	12
1.4.1 <i>Forskningsspørgsmål</i>	12
2. SPECIALETS CASE	12
2.1 CORONAKRISEN.....	13
2.2 <i>Frivilligt socialt arbejde under og efter nedlukningerne</i>	14
2.3 TRADITIONELT FRIVILLIGT ENGAGEMENT	15
2.4 SPECIALETS UNDERSØGELSESPPOSITIONER	15
3. TIDLIGERE FORSKNING.....	16
3.1 DET TRADITIONELLE FRIVILLIGE ENGAGEMENTS UDVIKLING	17
3.2 FRIVILLIGT ENGAGEMENT OG KRISER	18
4. HERMENEUTISK TILGANG.....	20
4.1 FILOSOFISK HERMENEUTIK.....	20
4.1.1 <i>Den hermeneutiske cirkel</i>	20
4.1.2 <i>Forståelseshorisont og horisontsammensmeltning</i>	21
4.2 EGNE FORFORSTÅELSER OG FORDOMME	21
4.3 PROBLEMFOMULERINGEN I ET FILOSOFISK HERMENEUTISK PERSPEKTIV	22
5. UNDERSØGELSESDSIGN	22
5.1 CASESTUDIE	22
5.1.1 <i>Analytisk generaliserbarhed</i>	23
5.2 INTERVIEW	24
5.2.1 <i>Rekruttering og udvælgelse af informanter</i>	25
5.2.2 <i>Interviewguide</i>	26
5.2.3 <i>Ethiske overvejelser ved empiriindsamling</i>	27
5.2.4 <i>Behandling af empiri</i>	27
5.2.5 <i>Præsentation af informanter</i>	28
6. TEORI.....	28
6.1 DET SENMODERNE SAMFUND	29
6.1.1 <i>Refleksiviteten</i>	30
6.2 KOLLEKTIV OG REFLEKSIV FRIVILLIGHED	31
7. ANALYSE.....	32
7.1 INDLEDNING.....	32
7.2 EN ANDEN SLAGS KRISE	32
7.2.1 <i>Hverdagens forsvinding</i>	34
7.2.2 <i>En usynlig fare</i>	35
7.2.3 <i>Nedlukningernes magtesløshed</i>	37
7.2.4 <i>Delkonklusion</i>	39
7.3 FRAVALGET AF FRIVILLIGT SOCIALT ARBEJDE.....	40
7.3.1 <i>Bevidsthedens forskydning</i>	40
7.3.2 <i>Et frivilligt valg</i>	44
7.3.3 <i>Delkonklusion</i>	46
7.4 FREMTIDEN FOR DET TRADITIONELLE FRIVILLIGE ENGAGEMENT	47
7.4.1 <i>De refleksive frivillige</i>	47

7.4.2 Delkonklusion	51
8. DISKUSSION.....	52
8.1 PÅ DEN ANDEN SIDE AF KRISEN	52
8.2 ANVENDTE METODER	54
9. KONKLUSION.....	55
10. PERSPEKTIVERING.....	58
11. LITTERATURLISTE.....	60
12. FORMIDLLENDE ARTIKEL.....	67
13. BILAGSLISTE.....	71

1. Indledning

I et værested drevet af en frivillig social forening i Aarhus hænger der 14 håndtegnede portrætter på væggen i et af deres lokaler. Det er en af borgerne, der kommer i værestedet, der har tegnet dem. Portræterne forestiller de faste og tilbagevendende frivillige, som er en del af værestedet og som yder en frivillig indsats. Eller det gjorde de. For ud af de 14 portrætter på væggen er der kun to af de frivillige, der er blevet portrætteret, der stadig er tilknyttet foreningen. De 12 andre frivillige er ikke vendt tilbage til deres frivillige arbejde i foreningen efter coronakrisen, og foreningen beskriver, at det er blevet svært at finde nye til at overtage (Personlig observation, 08/03/2022).

Beskrivelsen fra den frivillige sociale forening i Aarhus er ikke et engangstilfælde. Dette belyser en artikel i DR fra december 2021, hvor overskriften lyder: ”De frivillige hænder bliver væk i flere foreninger” (Mikkelsen & Jensen, 2021). Her uddybes der i artiklen, at særligt de frivillige sociale foreninger har mistet frivillige under coronakrisen. I artiklen sættes der fokus på, at de frivillige sociale foreninger landet over har fået svært ved at skaffe hænder nok efter coronakrisen, hvilket betyder, at de er udfordret i at få deres daglige aktiviteter til at køre rundt (Mikkelsen & Jensen, 2021). I artiklen udtaler Casper Bo Danø, som er direktør for Landsorganisationen Frivilligcentre og Selvhjælp i Danmark: ”Der er organisationer, der er truet på deres eksistens, da der ikke er nogen bestyrelse. Genbrugsbutikker må holde lukkedage, og der er væresteder, som mangler op mod halvdelen af deres frivillige” (Mikkelsen & Jensen, 2021).

Ovenstående beretter om, at coronakrisen har haft store konsekvenser for det traditionelle frivillige engagement i frivillige sociale foreninger. Dette er interessant taget i betragtning af Danmarks lange historie som foreningsland og de frivillige sociale foreningers store indflydelse på velfærdsområdet i Danmark. Dette rejser spørgsmål om, hvorfor en krise har betydning for engagementet i frivillige sociale foreninger.

1.2 Foreningslandet Danmark

Danmark er kendt som et foreningsland, da der traditionelt set har været et højt antal af foreninger (Koorsgaard, 2014). Foreningen som organisationsform opstod i begyndelsen af det 18. århundrede og blev for alvor en del af det danske samfund herefter (Koorsgaard, 2014). I 1849 fik Danmark sin første grundlov, hvilket gjorde det nemt for danskerne at oprette og danne lovlige foreninger, da det ikke længere krævede en tilladelse fra staten

(Ibsen & Habermann, 2006; Koorsgaard, 2014). Under overgangen til det moderne samfund i 1870'erne kom dette til gavn for danskerne, da det blev nødvendigt at finde nye måder at danne fællesskaber på. De traditionelle landsbyfællesskaber og håndværkerlav fortonede sig, og nye sociale klasser med større forskelle i mellem sig blev udviklet. Mange forskellige foreningsformer brød frem på baggrund af dette, hvilket for alvor blev starten på civilsamfundet og den frivillige sektor i Danmark (Ibsen & Habermann, 2006).

Den frivillige sektor er mangfoldig, og det er svært at give en kort definition på den. Forskningsstudiet Johns Hopkins comparative nonprofit sector project har bidraget med en definition på baggrund af en international undersøgelse af den frivillige sektor i en række lande (Salamon & Anheier, 1997). Her definerer de, at den frivillige sektor alene består af formaliserede organisationer, der er uafhængige af den offentlige sektor. Organisationerne må ikke have et økonomisk formål og skal selv bestemme over egne forhold, hvor frivilligt arbejde skal indgå som en del af indsatsen (Salamon & Anheier, 1997). Med frivilligt arbejde forstås der, at det er en ulønnet indsats, der foregår uden fysisk, retlig eller økonomisk tvang eller aktivering (Socialstyrelsen, n.d.). Yderligere udføres det aktivt i en organisatorisk sammenhæng, såsom foreninger, og er til gavn for andre end en selv og nærmeste familie. Med aktivt forstås der, at et medlemskab i foreningen ikke er nok, men at der skal være en grad af deltagelse (Socialstyrelsen, n.d.; Fridbjerg et al., 2006, s. 42).

Foreningen som organisationsform i Danmark besidder alle ovenstående kendetegn (Ibsen & Habermann, 2006). Yderligere kan en forening, ifølge Ibsen (2006b), defineres som et fællesskab, der har til formål at dyrke, fremme eller beskytte et fælles formål. Foreningens formål kan være forankret i forskellige arbejdsområder, hvilket Ibsen (2006b) opdeler i 14 kategorier. Eksempler på disse kategorier er: kunst og kultur, politik og jura, idræt og fritid og det sociale område (Ibsen, 2006b). Foreningslandskabet i Danmark omfavner dermed mange forskellige interessefællesskaber og den danske værdiundersøgelse fra 2017, har undersøgt borgernes tilslutning til disse (Rigsarkivet, n.d.). Her oplyser kun 9% af danskerne, at de ikke er medlem af nogen forening, hvilket svarer til, at over 90% af den danske befolkning har et foreningsmedlemskab i minimum én forening (Henriksen & Levinsen, 2019, s. 200). Sammen med den store udbredelse af foreninger i Danmark, understreger tilslutningen til foreningsmedlemskaber, forståelsen af Danmark som et foreningsland.

1.2 Frivillige sociale foreninger

Foreninger inden for det sociale område, også kaldet frivillige sociale foreninger er, ifølge Social- og Ældreministeriet, foreninger, der yder en aktivitet eller indsats, der sigter imod at øge velfærden eller omsorgen for enkeltindivider eller grupper med udgangspunkt i at løse velfærdsproblemer inden for det sociale område (Social- og Ældreministeriet, n.d.-a). Disse enkeltindivider eller grupper findes inden for målgrupper som eksempelvis udsatte børn, unge, voksne og familier samt personer med et handicap eller psykisk sårbarhed. Inden for området hører også ældre, pensionister og marginaliserede grupper som eksempelvis flygtninge (Fridberg et al., 2006, 43; Socialstyrelsen, n.d). De frivillige sociale foreninger søger, igennem deres indsatser, at skabe inklusion af en af de tidligere målgrupper og samtidig være fortalere for målgruppens interesser ved at skabe debat og meningsdannelse i det offentlige rum (Hjære et al., 2021). Eksempler på indsatser, som de frivillige sociale foreninger tilbyder, kan være selvhjælpsgrupper inden for problemstillinger såsom psykisk sårbarhed, misbrug eller netværkscaféer. Igennem indsatser som disse søger de frivillige sociale foreninger, med netværk og deltagelse, at styrke målgruppens velfærd og mindske ulighed (Fridberg et al., 2006).

De frivillige sociale foreninger har i det sidste århundrede været under stor udvikling. Varetagelsen af borgernes velfærd, var i 1930'erne, og i en lang periode herefter, den offentlige sektors ansvarsområde, hvilket udsprang af velfærdsstatens som en følge af socialreformen i 1933 (Wulff, 2013). Her blev den offentlige hjælp til velfærd gjort til en borgerrettighed, og det sociale område blev professionaliseret med universelle løsninger (Wulff, 2013). I en lang periode herefter spillede de frivillige sociale foreninger en lille rolle i Danmark, og i 1970'erne blev de opfattet som overflødige, da den offentlige sektor blev betragtet som ansvarsfuldkommen (Melbye, 2001). I 1980'erne skete der et skifte i foreningslandskabet, og antallet af frivillige sociale foreninger begyndte at vækste. Dette skyldtes, ifølge Wulff (2013), en stigende kritik af velfærdsstaten, der blev opfattet som for dyr i forhold til, hvor effektiv den var. Samtidig var efterspørgslen efter velfærdsydelser steget, hvilket medførte større udgifter for det offentlige. Denne efterspørgsel tilførte næring til tvivlen om, om velfærdsstaten kunne rumme alle velfærdsopgaverne alene (Wulff, 2013, s. 22). I en erkendelse af, at der var grænser for, hvilke problemer det offentlige kunne løse alene, begyndte den politiske interesse for det frivillige sociale arbejde at vokse. Fra politisk side er der sidenhen blevet udtrykt et ønske og en målsætning om,

at de frivillige sociale foreninger i højere grad skal involveres i løsningen af de mere komplekse samfundsmæssige udfordringer (Melbye, 2001, s. 12; Wulff, 2013).

Der er kan findes mange forskellige eksempler på, hvordan den politiske interesse i det frivillige sociale arbejde er steget. I 1992 grundlagde det daværende Socialministerie eksempelvis Center for Frivilligt Socialt Arbejde [CFSA], som er et nationalt kompetence- og udviklingscenter med formålet om at fremme det frivillige sociale arbejdes muligheder igennem rådgivning og kurser (Melbye, 2001). Også i det seneste årti har den frivillige sociale indsats været på den politiske dagsorden. I 2016 støttede Social- og Indenrigsministeriet den frivillige sociale indsats med 39,9 millioner kroner på tværs af landets kommuner. I 2018 udformede Social- og Ældreministeriet en strategi for et stærkere civilsamfund med formålet om at understøtte det frivillige engagement i alle samfundsgrupper i hele landet (Social- og Ældreministeriet, n.d.-b). Disse initiativer vidner om et politisk incitament til det frivillige sociale arbejde og en målsætning om, at de frivillige sociale foreninger skal være med til at løfte problematikkerne på socialområdet.

Årsagen til at de frivillige sociale foreninger efterhånden har opnået en vigtig rolle inden for velfærden i det danske samfund, er at de, ifølge Hjære, Nielsen og Sørensen (2021), formår at dække de områder, hvor statens universelle løsninger dækker så bredt, at de mest sårbare målgrupper falder igennem. Her skaber de frivillige sociale foreninger diversitet i de sociale ydelser og afhjælper problemstillinger inden for marginaliserede målgrupper, der nogen gange glemmes i det store billede (Hjære et al., 2021, s. 16). Et eksempel på dette er den frivillige sociale forening Muhabet i Aarhus. Her opdagede civile, at der manglede et sted, hvor psykisk syge og sårbare med anden etnisk baggrund end dansk kunne mødes og få et fællesskab. På baggrund af dette oprettede de den frivillige sociale forening og værestedet Muhabet (personlig kommunikation, 08/03/2022). Dette er et eksempel på, hvordan de frivillige sociale foreninger formår at komme tæt på udsatte målgrupper og opbygge netværk og skabe deltagelse i mellem dem (Melbye, 2001; Wulff, 2013).

1.3 Når kriser rammer

Når kriser rammer, lige meget om de er forudsigelige og langsomt vokser frem eller er relativt øjeblikkeligt opståede, har de store konsekvenser for individer, samfund og endda i visse tilfælde hele verden (Gist et al., 1999). Igennem tiden har kriser ramt forskellige dele af verden og påvirket de eksisterende tilstande i forskellige grader. Sociologen

Robert R. Dynes (1970) har specialiseret sig i katastrofer og sociale kriser, og han peger på, at kriser har en desorganiserende effekt. Inden en krise rammer, eksisterer et samfund ud fra rutinemæssige strukturer, hvor der findes en form for balance i at organisationer og individer varetager forskellige opgaver. Når krisen rammer, bliver disse rutinemæssige strukturer og hverdagen desorganiseret og skaber en helt ny situation, der skal navigeres i (Dynes, 1970, s. 431). Den nye situation, som desorganisering skaber, er unik fra krise til krise, derfor er kriser oftest meget forskellige fra hinanden med vidt forskellige omstændigheder, som afføder forskellige, og nogen gange meget specifikke, behov i samfundet og ved civilbefolkningen (Dynes, 1970; Gist et al., 1999).

Der er mange forskellige eksempler på krisers unikke karakter, og hvordan de påvirker civilbefolkningen. I efteråret 2015 brød det der i dag, omtales som flygtningekrisen ud i Danmark og resten af Europa. Her krydsede 1,2 millioner mennesker fra konfliktramte lande som Afghanistan, Syrien og Irak Middelhavet for at søge beskyttelse og asyl i Europa (Regeringen, 2016). Tilstrømning af asylansøgere skabte et stort behov for husly, mad og integrationsaktiviteter til de mange nytilkomne (Søndergaard, 2020). En anden slags krise, der affødte nogle helt andre behov end flygtningekrisen var, da Kobe jordskælv ramte Japan i 1995. Med en styrke på 7,2 på Richter-skalaen var jordskælv så ødelæggende, at 200.000 mennesker mistede deres hjem. Offentlige bygninger som hospitaler blev alvorligt beskadiget og elektricitets-, gas- og vandforsyninger blev afbrudt (Shaw & Goda, 2004). Dette affødte blandt andet et enormt behov omkring evakuering af og midlertidigt husly til ofre (Shaw & Goda, 2004). Dette er to eksempler på, hvor vidt forskellige omstændigheder kriser kan have, og hvilke behov de afføder i civilbefolkningen.

Når kriser som disse rammer, har der været mange eksempler på, hvordan civilsamfundet mobiliserer sig og udviser stor hjælpevillighed, når hjælpebehovet øges (Christiansen et al., 2020). Under flygtningekrisen eksempelvis meldte over 100.000 danskere sig som frivillige i forskellige initiativer udbudt af frivillige sociale foreninger for at afdække det nye hjælpebehov (Søndergaard, 2020). Og under Kobe jordskælv mobiliserede civilbefolkningen sig i en sådan grad, at et stort antal af nye frivillige organisationer blev oprettet, og over én million frivillige meldte sig til at hjælpe ofre (Shaw & Goda, 2004).

Selvom civilsamfundet mobiliserer sig og udviser stor hjælpevillighed under kriser, som beskrevet ovenfor, melder de frivillige sociale foreninger, som tidligere nævnt, at de har mistet en stor del af deres traditionelt engagerede frivillige efter den seneste krise;

coronakrisen. Dette findes underligt, da mobiliseringen af hjælp under kriser må ses som et udtryk for, at civilbefolkningen er villig til at yde en frivillig indsats. Da dette ikke afspejler sig i udviklingen i det traditionelle frivillige engagement i frivillige sociale foreninger efter kriser rejser det spørgsmål om, hvilken betydning kriser har for, at civilbefolkning engagerer sig i traditionelt frivilligt socialt arbejde, og hvilke konsekvenser dette har for de frivillige sociale foreninger.

1.4 Problemformulering

Med afsæt i ovenstående er følgende problemformulering udarbejdet:

Hvilken betydning har kriser for det traditionelle frivillige engagement i frivillige sociale foreninger i Danmark?

1.4.1 Forskningsspørgsmål

I henhold til problemformuleringen findes det relevant at afdække nedenstående forskningsspørgsmål:

1. Hvordan har ydre påvirkninger under coronakrisen betydning for, hvordan den kan karakteriseres som krise?
2. Hvordan har de ydre påvirkninger haft betydning for, at de tidligere frivillige har fravalgt deres traditionelle frivillige sociale arbejde efter coronakrisen?
3. Hvilken betydning har coronakrisen for det traditionelle frivillige engagement i frivillige sociale foreninger i Danmark?

2. Specialets case

Nærværende speciale anvender casestudiet som undersøgelsesdesign og følgende afsnit vil præsentere den case som specialet tager udgangspunkt i. Specialet anvender Robert K. Yins (2014) definition af casestudiet, hvilket vil blive uddybet under specialets afsnit om undersøgelsesdesign. Definitionen egner sig til at undersøge og gå i dybden med et kontekstafhængigt fænomen. Dette betyder, at en forståelse af konteksten er essentiel, hvis der skal skabes en forståelse af fænomenet (Yin, 2014, 17).

For at kunne undersøge, hvilken betydning kriser har for det traditionelle frivillige engagement i frivillige sociale foreninger, skal det derfor undersøges i en bestemt kontekst. Coronakrisen er den seneste krise, hvori fænomenet kan undersøges. Derfor findes det

relevant at undersøge fænomenet igennem coronakrisen som kontekst. Dette betyder, at nærværende speciale vil gå i dybden med nogle af de omstændigheder, som har været unikke for coronakrisen, hvilket vil være essentielt for at kunne besvare specialets problemformulering.

2.1 Coronakrisen

I december 2019 advarer provinsbyen Wuhan i Kina om, at de har opfanget et smitteudbrud af en luftvejsinfektion. Tre måneder senere erklærer verdenssundhedsorganisationen WHO sygdommen covid-19 for en global pandemi på baggrund af meldinger om smitte med luftvejsinfektionen i store dele af verden (Ottesen et al., 2022). Efter to år med pandemi har der på verdensplan været over 500 millioner tilfælde af smitte, og over seks millioner mennesker er døde, imens de har været smittet. I Danmark alene har der, efter det første smittetilfælde blev registreret den 27. februar 2020, været over tre millioner smittetilfælde og mere end seks tusind mennesker er døde med covid-19 (Center for Systems Science and Engineering & John Hopkins University, n.d.).

Som følge af risikoen for smitte med covid-19, afholdte regeringen i Danmark den 11. marts 2020 et pressemøde, hvor landet blev lukket ned (Ottesen et al., 2022). Dette betød at alle skoler, institutioner og dagtilbud blev lukket. Det samme blev frisører, fitnesscentre, restauranter, natteliv og alt kulturliv også. Alle offentligt ansatte, der ikke varetog kritiske funktioner blev sendt hjem, og det private arbejdsmarked blev opfordret til at flest muligt arbejdede hjemmefra (Regeringen, 2020). I det offentlige rum blev der indført afstandskrav på to meter, og at der skulle bæres mundbind. Yderligere blev der nedsat et forsamlingsforbud, der satte restriktioner for, hvor mange man måtte samle sig. I laveste tilfælde var dette ti personer (Regeringen, 2020). I de seneste to år har kontinuerlige nedlukninger præget det danske samfund, hvor restriktionerne flere gange er blevet forlænget, langsomt lempet og åbnet op for at i flere tilfælde at blive genindført igen (Ottesen et al., 2022).

Coronakrisen medførte, ligesom de tidligere præsenterede kriser, også et stort hjælpebehov, hvor civilbefolkningen igen udviste en stor hjælpevillighed og mobilisering. En undersøgelse foretaget af Sociologisk Institut på Københavns Universitet viser, at der blev oprettet mere end 247 coronarelaterede Facebook hjælpegrupper inden for de første tre uger af den første nedlukning, og at 53% af danskerne ydede coronarelateret frivillig hjælp, som blandt andet omfattede hjælp til folk i isolation med daglige gøremål, uddeling

af informationer om covid-19, passe børn eller yde økonomisk eller materiel støtte (Christiansen et al., 2020). Yderligere oprettede Røde Kors et coronarelateret støttenetværk, hvor frivillige blev matchet med borgere fra ens lokalsamfund, der havde brug for hjælp til praktiske gøremål. Her meldte over 10.000 frivillige sig til at yde frivillig hjælp i støttenetværket (Andersen & Kirkegaard, 2020).

2.2 Frivilligt socialt arbejde under og efter nedlukningerne

De frivillige sociale foreninger blev opfordret til at lukke alle deres indendørs aktiviteter, dette for at overholde restriktioner om afstandskrav, mundbind og forsamlingsforbud (Regeringen, 2020). Dette betød, at de frivillige sociale foreninger og deres aktiviteter blev mere eller mindre lukket ned eller måtte gentænkes, da mange af aktiviteterne for udsatte borgere ikke kunne gennemføres under forsamlingsforbud og afstandskrav (Christiansen et al., 2020). I perioder var størstedelen af de sociale tilbud, som udsatte borgere normalt kom i dermed enten lukket eller underlagt forskellige restriktioner. For de frivillige sociale foreningers aktive traditionelle frivillige betød det, at mange i perioderne ikke kunne udføre frivilligt socialt arbejde (Christiansen et al., 2020).

2.2.1 De traditionelle frivillige bliver væk

Som tidligere beskrevet melder de frivillige sociale foreninger landet over om nedgang i engagementet ved deres tidligere traditionelle frivillige efter coronakrisen. Dette er en tendens, som CFSA ser tegne sig ved frivillige sociale foreninger over hele landet. Her hører de fra de frivillige sociale foreninger, at de generelt er udfordrede i forhold til det traditionelle frivillige engagement (personlig kommunikation, 08/02/2022). Ved Frivilligjob.dk, som er Danmarks største jobportal for frivilligt arbejde, berettes der om, at der sættes rekord i opslag fra frivillige sociale foreninger, som søger nye frivillige (Frivilligjob, n.d.). Dog opleves der en betydelig nedgang i ansøgninger fra frivillige, der gerne vil engagere sig i traditionelt frivilligt socialt arbejde. Her melder de frivillige sociale foreninger tilbage til Frivilligjob.dk, at de modtager en betydelig mindre andel af ansøgninger på deres opslag end før coronakrisen (Frivilligjob, 2021). De frivillige sociale foreninger oplever dermed ikke kun, at deres tidligere traditionelt engagerede frivillige er faldet fra efter coronakrisen, men også at de blevet sværere at rekruttere.

2.3 Traditionelt frivilligt engagement

Traditionelt frivilligt engagement er en kontinuerlig og vedvarende frivillig indsats i en bestemt frivillig social forening. Dette betyder, at den frivillige er fast tilknyttet en frivillig social forening i en længere periode, hvor vedkommende kommer i foreningen på fast basis, og i de fleste tilfælde, også er medlem af foreningen (Sørensen et al., 2021, s. 45). En indsats inden for det traditionelle frivillige engagement i frivillige sociale foreninger kan eksempelvis være at være bestyrelsesmedlem, ugentlig besøgsven eller gruppeleder for en netværksgruppe (Sørensen et al., 2021). De fleste frivillige sociale foreninger er afhængige af, at have frivillige der engagerer sig traditionelt, da de traditionelle frivillige også udfører kerneopgaver i foreningen som eksempelvis at søge fonde og rekruttere nye frivillige (Sørensen et al., 2021, s. 45)

2.4 Specialets undersøgelsespositioner

To forskelligrettede positioner anvendes til at undersøge casens fænomen i dets kontekst. Den første position er de tidligere frivillige, som er stoppet med at lave frivilligt arbejde i en frivillig social forening som følge af coronakrisen. Denne position udgøres af tre informanter, der har været frivillige i en frivillig social forening, som alle tre er stoppet på grund af coronakrisen. De tre tidligere frivillige har været frivillige i tre forskellige frivillige sociale foreninger, og fælles for dem er, at de alle har haft det, der kan betegnes som et traditionelt frivilligt engagement. Her har informanterne henholdsvis været bestyrelsesmedlem, gruppeleder for en netværksgruppe og mentor.

Den anden position, er de frivillige sociale foreninger, som har mistet frivillige, der ydede en traditionel frivillig indsats, som følge af coronakrisen. Denne position udgøres af to informanter, som begge er ledere i hver deres frivillige sociale forening. Her er den ene daglig leder og den anden sekretariatsleder. Begge foreninger melder om en betydelig nedgang i deres traditionelle frivillige efter coronakrisen, hvor de både har mistet en del af dem, der var tilknyttet foreningen før coronakrisen men også oplever, at det er en udfordring at rekruttere nye.

Fælles for de fem frivillige sociale foreninger som alle fem informanter er eller har været tilknyttet er, at de arbejder med forskellige målgrupper af socialt udsatte, hvor de tilbyder forskellige indsatser med formålet om at højne målgruppens velfærd. Fælles for foreningerne, er også, at de har overordnede landsforeninger med lokalafdelinger i hele landet, hvor informanterne enten har været eller er tilknyttet en af disse lokalafdelinger.

Informanterne vil blive præsenteret yderligere under undersøgelsesdesignet.

3. Tidligere forskning

Der er igennem tiden blevet foretaget en del forskning om frivilligt arbejde og den frivillige sektor både internationalt og nationalt. Det tidligere nævnte empiriske og komparative forskningsstudie Johns Hopkins comparative nonprofit sector project begyndte i 1991, og havde til formål at foretage en overordnet undersøgelse af omfanget, strukturen og finansieringen af den frivillige sektor, samt sektorens rolle og indvirkning i forskellige lande. Studiet bidrog med en international forskningsramme, som gjorde det muligt at sammenligne data på tværs af nationer (Salamon & Anheier, 1997). Ved studiets start deltog 13 lande med lokale forskerteams, som løbende testede og vurderede anvendeligheden af forskningsrammen i den lokale kontekst. Dette blev gjort for at udvikle den, og gøre den så bredt anvendelig som mulig. Ved studiets afslutning i 2017 havde 46 lande deltaget fordelt ud over hele verden (Salamon & Anheier, 1997).

Også i Danmark er der foretaget en del forskning og undersøgelser af den frivillige sektor og det frivillige sociale arbejde. I 1998 foretog forsknings- og analysecentret VIVE den første befolkningsundersøgelse af frivilligt arbejde i Danmark, som sidenhen har ledt til talrige frivilligundersøgelser (Habermann, 2007, s. 32). VIVE har foretaget en spørgeskemaundersøgelse i gennemsnit hvert femte år med det formål at forstå og følge udviklingen i danskernes frivillige engagement (Espersen et al., 2021). Frivilligundersøgelserne viser, at andelen af den danske befolkning, der har deltaget i frivilligt arbejde har været nogenlunde stabil siden 2004, med en mindre nedgang fra 2012 til 2020, hvor andelen af befolkningen der er engageret i frivilligt arbejde er faldet fra 43% til 40% (Espersen et al., 2021).

Som en del af VIVEs frivilligundersøgelse fra 2004, som også var det danske bidrag til Johns Hopkins comparative nonprofit sector project, indgik en organisationsundersøgelse, der afdækkede det frivillige arbejdes betydning for foreninger (Ibsen, 2006a). Undersøgelsen viser, at frivillige foreninger er bygget op omkring frivilligt arbejde, hvor 80% af foreningerne svarer, at de udelukkende benytter sig af frivilligt arbejdskraft. Vendes blikket alene mod de frivillige sociale foreninger, viser undersøgelsen, at 96% af de frivillige sociale foreningers arbejdstimer er frivillige (Ibsen, 2006a, s. 82). Dette tydeliggør, at de frivillige sociale foreninger er afhængige af frivilligt arbejde. I undersøgelsen blev det også beregnet, at den samlede frivillige arbejdsindsats frivillige sociale

foreninger på daværende tidspunkt svarede til 8.342 heltidsansættelser (Boje, 2006, s. 135). Der må tages højde for, at dette er tal fra 2004, de tydeliggør dog stadigvæk, at det frivillige sociale arbejde ikke ville være muligt uden den frivillige arbejdskraft.

Ovenstående er alle kvantitative undersøgelser med et stort datamateriale, hvor fokus er på at undersøge den frivillige sektor og det frivillige arbejde bredt og afdække tendenser inden for området. I den forbindelse kan det fremhæves, at der forskningsmæssigt mangler studier, der alene forholder sig til at belyse det traditionelle frivillige engagement i frivillige sociale foreninger. På baggrund af disse overvejelser, undersøger nærværende speciale dette igennem en kvalitativ tilgang, for at afdække den mening det tillægges igennem beskrivelser og oplevelser præsenteret af informanterne.

3.1 Det traditionelle frivillige engagements udvikling

Henriksen og Levinsen (2019) beskriver, at forskere igennem en længere periode har forelagt en underliggende bekymring for eksistensen af foreningsarbejdet og frivilliges engagement heri. Særligt den stigende samfundsmæssige individualisering har siden 1980'erne været i fokus som en af de instanser, der mindsker befolkningens behov for og tilslutning til det frivillige arbejde (Henriksen & Levinsen, 2019, s. 194). Allerede i 1830'erne skrev den franske samfundstænk Alexis de Tocqueville (2013), på baggrund af en rejse til Amerika, om frygten for, hvordan det moderne samfunds individualisering ville forårsage en opløsning af fællesskabet (Tocqueville, 2013). Inspireret af Tocqueville foretog den amerikanske professor Robert Putnam i 1995 en undersøgelse af amerikanernes tilslutning til og engagement i frivillige foreninger. Putnams analyser vidnede om en nedgang i det sociale civile engagement i USA, som viste sig i form af en betydelig nedgang i befolkningens engagement i aktivt frivilligt arbejde samt medlemskaber i traditionelle frivillige og politiske organisationer (Putnam, 1995, s. 68). Amerikanernes store tilbøjelighed til at danne og være medlem af frivillige foreninger, som Tocqueville (2013) i 1830 havde været imponeret over, påviste Putnam i 1995 som værende i forfald. Putnams analyser bekræftede Tocquevilles frygt og tilskrev den stigende individualisering en del af ansvaret for faldet i det frivillige engagement (Putnam, 1995, s. 75).

Også i Danmark har der længe været fokus på udviklingen i frivilliges engagement samt hvilke motiver, der ligger bag frivilligt arbejde. I sin doktorafhandling fra 2001 bidrager den danske forsker Ulla Habermann (2001) med en analyse af motiver til frivilligt arbejde og tager fat i bekymringerne om frivillighedens fremtid på baggrund af samfundets

individualisering og et tilsyneladende svagere bånd mellem frivillige foreninger og individet. Hun introducerer i den forbindelse begrebet ”postmoderne helgen”, som en betegnelse for fremtidens frivillige. Ifølge Habermann skal fremtidige frivilliges motiver i højere grad ses som egennyttige med større fokus på egne personlige interesser og behov. Med dette mener Habermann, at selvom de frivillige stadig har fokus på at gøre en god gerning, kræver de medbestemmelse over, hvordan de skal udføre gerningen, og hvilke ansvar de gerne vil tage (Habermann, 2001, s. 323).

Fridberg og Henriksen (2014) bakker i nogen grad op om Habermanns teori i et studie, hvor de undersøger danskernes tilknytning til frivillige foreninger i forbindelse med deres frivillige engagement. Her anvender de tal fra frivilligundersøgelserne fra 2004 til 2012. Undersøgelsen viser, at der fra 2004 til 2012 har været en nedgang på 9%, i frivillige, der er medlem af den forening, som de laver frivilligt arbejde i (Fridberg og Henriksen, 2014, s. 72). Dette betyder, at der er en voksende andel af det frivillige arbejde, der sker uden for foreningsregi, og at de frivillige i stedet engagerer sig i fleksible og tidsafgrænsede tilbud (Fridberg og Henriksen, 2014). Dette bekræfter Habermanns (2001) teori om, at de frivillige vil kræve medbestemmelse og sætter spørgsmålstegn ved traditionelle foreningsmodel.

3.2 Frivilligt engagement og kriser

Selvom der er blev foretaget meget forskning inden for det frivillige område og dets udviklingen, er forskningen omkring kriser og traditionelt frivilligt engagement sparsom. Der hvor, der er blevet foretaget forskning omkring frivilligt engagement og kriser, er inden for det område, tidligere nævnt som den civile mobilisering af hjælp under kriser. Den amerikanske professor i statsvidenskab Daniel Aldrich (2008) har forsket i kriser og genopretningen efter dem og ifølge hans forskning, spiller det civile samfund en vigtig rolle i genopretning af samfundet efter en krise og i øvrigt også i, hvor hurtig genopretningen går. Forklaringen på dette er, følge Aldrich (2008), at det civile samfund består af uformelle og allerede oprettede netværk, som borgere kan trække på for støtte. På den måde har civilsamfundet mulighed for at mobilisere sig hurtigere end staten eksempelvis kan nå at mobilisere sine ressourcer. Det betyder, at i de områder, hvor civilsamfundet er stærkere og mere aktivt, går genopretningen hurtigere (Aldrich, 2008, s. 85-87).

Selvom forskningen viser, at den civile mobilisering er vigtig for både samfundet og for individerne under og efter kriser, viser forskningen også, at den form for hjælp der ydes,

ikke kan sidestilles med traditionelt frivilligt engagement. I Tyskland er der blevet foretaget en lignende undersøgelse, som den der tidligere er nævnt omkring danskernes mobilisering under coronakrisen (Christiansen et al., 2020). Undersøgelsen fra Tyskland undersøger befolkningens uformelle hjælp under coronakrisen igennem en spørgeskemaundersøgelse med over 4.500 respondenter (Bertogg & Koos, 2021). Undersøgelsen viser, at 49% af den tyske befolkning har ydet uformel hjælp under coronakrisen, og at cirka 25% af de borgere, der ydede den hjælp, hverken lavede traditionelt frivilligt arbejde eller ydede uformel hjælp før coronakrisen (Bertogg & Koos, 2021). Dette illustrerer, at de personer, der yder uformel frivillig hjælp under krisesituationer, ikke nødvendigvis er de samme som engagerer sig i traditionelt frivilligt socialt arbejde.

Dette bakker et studie af den uformelle hjælp i Danmark op omkring foretaget af Henriksen, Koch-Nielsen og Rosdahl (2008), som anvender data fra frivilligundersøgelsen fra 2004. Studiet viste, at de der normalt yder traditionelt frivilligt arbejde, og de der udfører uformel frivillig hjælp udgør forskellige segmenter af den danske befolkning. Dette forklares med, at der er forskellige grunde til at udføre de to typer af frivilligt arbejde, da det kræver forskellige ressourcer (Henriksen et al., 2008, s. 204). Henriksen et al. (2008) belyser, at traditionelt frivilligt arbejde ofte er afhængigt af ens personlige ressourcer som uddannelse, sociale netværk og borgerlige værdier. Modsat er uformel hjælp i stedet afhængig af ens personlige tilknytning til fællesskabet i lokalsamfundet (Henriksen et al., 2008, s. 204-205). Henriksen et al. (2008) peger på, at traditionelt frivillig hjælp i det fleste tilfælde er et valg man tager, hvor uformel hjælp i højere grad opleves som obligatorisk ud fra de omstændigheder, samfundet står i. I den forbindelse argumenterer Henriksen et al. (2008) for, at det at yde uformel frivillig hjælp ikke viser tegn på, være relateret til traditionelt frivilligt engagement.

Som, det er blevet beskrevet, har eksisterende forskning fokuseret på, hvordan civilbefolkningen mobiliserer sig og udviser stor hjælpekapaцитet under kriser. I den forbindelse er der argumenteret for, at der forskningsmæssigt mangler studier der direkte belyser hvordan kriser har betydning for det traditionelle frivillige engagement i frivillige sociale foreninger, som ud fra ovenstående adskiller sig fra den hjælp der ydes under kriser. På baggrund af dette undersøger nærværende speciale dette ud fra konteksten af den seneste krise; coronakrisen.

4. Hermeneutisk tilgang

Hermeneutikken er den fortolkende videnskabelige praksis, men kan ikke betegnes som en entydig retning, da der skelnes mellem fire forskellige typer, som er traditionel, meto- disk, filosofisk og kritisk hermeneutik (Højberg, 2014, s. 289). De fire typer har alle for- skellige forståelser af, hvad fortolkning betyder, men er enige om, at hvis man skal forstå et socialt fænomen, må man undersøge det ud fra den mening og betydning, som menne- sker tillægger det, hvor det derefter kan fortolkes på (Højberg, 2014, s. 291) Ud af de fire retninger benytter nærværende speciale den filosofiske hermeneutiske tilgang.

4.1 Filosofisk hermeneutik

Den filosofiske hermeneutik blev oprindeligt udviklet i det 20. århundrede af den tyske filosof Martin Heidegger, og senere videreudviklet af hans elev, den tyske filosof Hans-George Gadamer (Juul, 2012, s. 121). Med den filosofiske hermeneutik kom der særligt fokus på mennesket som en forstående og fortolkende aktør og som en del af genstanden for fortolkning. Med dette kan mennesket aldrig udelades fra den verden, som skal for- tolkes, da aktøren altid vil være en del af den (Juul, 2012, s. 121).

4.1.1 Den hermeneutiske cirkel

Den hermeneutiske cirkel er et grundprincip inden for hermeneutikken, og omhandler vekselvirkningen mellem del og helhed. Dette betegnes som grundlæggende for, at men- nesket kan forstå og fortolke, fordi delene kun kan forstås, hvis der tages højde for helhe- den og omvendt (Højberg, 2014, s. 292). I den filosofiske hermeneutik inkluderer veksel- virkningen forskeren som en aktiv del af meningsskabelsen. Grunden til dette er, at for- skeren ikke kan adskille sig selv og sine tidligere forståelser fra genstanden, da det er i mødet mellem forskeren og genstanden, at meningen skabes (Højberg, 2014, s. 293). Jeg kan som forsker derfor ikke fjerne mig selv fra undersøgelsen i nærværende speciale, hvilket uundgåeligt vil påvirke undersøgelsen på en måde, som ville have været anderle- des, hvis en anden havde foretaget undersøgelsen. Derfor kan reliabilitet ikke bruges som kvalitetsmarkør for nærværende speciale, da jeg igennem min egen forståelsehorisont er en del af analysen og dennes resultater, og derfor vil en gentagelse af undersøgelsen ikke give de samme resultater (Højberg, 2014). Afsnittet om analytisk generaliserbarhed vil i stedet præsentere specialets kvalitetsmarkør.

4.1.2 Forståelseshorisont og horisontsammensmeltning

Inden for den filosofiske hermeneutik udgøres forståelseshorisonten af forforståelser og fordomme. Disse gør, at forskeren har en forudsætning for at forstå genstanden og skabe mening med den, da de er et udtryk for, at forskeren har en forventning og et ønske om at forstå og samtidig gør de forskeren i stand til at stille relevante spørgsmål og hæfte sig ved relevante udlægninger (Højbjerg, 2014, s. 301-302; Juul, 2012). Når forskeren i den hermeneutiske cirkel møder genstanden for forskningen, sker der en horisontsammensmeltning, hvor forskerens forståelseshorisont bliver sat på prøve, og hvor nogle fordomme kan bekræftes og andre må skilles fra (Højbjerg, 2014, s. 303). Da dette betyder, at mine forforståelser og fordomme som forsker vil påvirke specialets udfald ved at danne en horisontsammensmeltning, findes det relevant at forholde mig hertil, hvilket vil blive gjort i nedenstående.

4.2 Egne forforståelser og fordomme

Nærværende speciales genstand for undersøgelse tager udgangspunkt i egen forforståelse af, at kriser har betydning for frivilliges engagement og er en direkte årsag til, at flere stopper med at lave traditionelt frivilligt arbejde i frivillige sociale foreninger. Forforståelsen er opstået igennem mit kendskab til den frivillige sociale verden, hvor jeg har haft praktikforløb og udført frivilligt arbejde i både frivilligcentre og frivillige sociale foreninger. Her har jeg dannet mig et netværk, som har været med til at skabe min forforståelse. Min forforståelse går overordnet ud på, at det i høj grad er de traditionelle medlemsorienterede frivillige sociale foreninger, der har mistet frivillige efter coronakrisen. Denne forforståelse er underbygget af den udvikling, der er set i den frivillige tilknytning til de frivillige sociale foreninger over længere tid, hvor den stigende individualisering er blevet beskyldt for at påvirke frivilligheden i en retning, hvor det er blevet sværere at finde traditionelle og kontinuerlige frivillige. Denne forforståelse er særligt skabt igennem mit kendskab til den frivillige sociale verden, hvor jeg har fået en forståelse af, at det at fastholde og rekruttere frivillige er en af de tungeste problemstillinger for frivillige sociale foreninger i dag.

Ovennævnte forforståelser vil i kombination med den nye forståelse, opnået igennem arbejdet med forskellige elementer af metode, teori og empiri, føre til en horisontsammensmeltning og udvidelse af forståelseshorisonten igennem processen beskrevet i den hermeneutiske cirkel. Jeg er dog opmærksom på, at mit arbejde med nærværende speciale

aldrig vil kunne ses som en afsluttet proces, da de forståelser, jeg opnår, vil åbne op for nye muligheder for yderligere at udvide min forståelseshorisont inden for emnet (Højberg, 2014).

4.3 Problemformuleringen i et filosofisk hermeneutisk perspektiv

Den hermeneutiske filosofiske tilgang er valgt som videnskabelig position, da jeg søger at forstå, hvilken mening kriser tillægges i forbindelse med det traditionelle frivillige engagementet i frivillige sociale foreninger. Problemformuleringen og forskningsspørgsmålene afspejler dette, da der lægges op til at opnå viden omkring krisernes betydning, hvilket søges undersøgt ud fra de tidligere frivillige og frivillige sociale foreningers perspektiv, som aktører, der tilskriver det traditionelle frivillige engagement en mening og betydning (Højberg, 2004). Der søges igennem forskningsspørgsmålene yderligere at opnå forståelse af coronakrisen som kontekst for specialet. Dette er en vigtig del af det hermeneutiske perspektiv, fordi den konkrete historiske kontekst, som aktørerne er en del af, er med til at danne forståelseshorisonten og grundlaget for meningsdannelsen (Højberg, 2014, s. 301). Derfor vil individernes forståelse af coronakrisen også have betydning for, hvilken mening de tillægger den i forhold til engagementet i frivillige sociale foreninger

5. Undersøgellesdesign

Nærværende afsnit vil præsentere specialets undersøgelsesdesign og metoder, der er anvendt til at besvare specialets problemformulering og forskningsspørgsmål.

5.1 Casestudie

Følgende afsnit vil præsentere en definition af casestudiet som undersøgelsesdesign med udgangspunkt i Yins (2014) definition samt bidrage med egne refleksioner over valget af casestudiet som undersøgelsesdesign.

Ifølge Yin (2014) er der to retninger inden for definitionen af casestudiet. Casestudiet har for det første til formål at undersøge et nuværende fænomen inden for dets kontekst (Yin, 2014, s. 16). Det er relevant at foretage et casestudie, hvis man søger at forstå et fænomen i dybden, hvor man også søger at forstå konteksten, da dette er udslagsgivende for, at man kan forstå fænomenet (Yin, 2014, s. 16). Af den årsag findes casestudiet velegnet som undersøgelsesdesign for nærværende speciale. Fænomenet er i nærværende speciales tilfælde det traditionelle frivillige engagement i frivillige sociale foreninger, som er indlejret

i en kontekst, der er coronakrisen. For denne case er det vigtigt at forstå coronakrisen som en ydre påvirkning af det traditionelle frivillige engagement i frivillige sociale foreninger, for at kunne skabe en forståelse for, hvilken betydning den har haft for dette.

Den anden retning af Yins (2014) definition omhandler casestudiets metodiske karakteristika. Dette bygger på forståelsen af, at den undersøgte case har flere interesser, hvilket betyder, at fænomenet må undersøges fra forskellige perspektiver. Det kan derfor være relevant at kombinere forskellige metoder (Yin, 2014, s. 17). I nærværende speciale er der valgt ikke at kombinere flere metoder på baggrund af sandsynligheden for, at dette vil kunne kaste forskellige blikke på fænomenet og i visse tilfælde gå ind at modsige hinanden. I stedet er de forskellige interesser forsøgt imødekommet ved at undersøge fænomenet ud fra to forskellige forståelsespositioner og dermed to forskellige perspektiver.

Som en del af den anden retning for definitionen, bør casestudiet ifølge Yin (2014) foretages ud fra en teoretisk position til strukturering af indsamlingen af empiri samt den senere analyse (Yin, 2014, s. 17). Nærværende speciale benytter sig af specialets teoretiske position, som vil blive præsenteret senere, til både indsamling af empiri og til at strukturere og foretage den senere analyse. Dette vil blive beskrevet i afsnittet om interview som metode til dataindsamling.

5.1.1 Analytisk generaliserbarhed

Ifølge Yin (2014) kan casestudiet anvendes som generaliserende, på et analytisk og teoretisk niveau. Dette kalder Yin (2014) for analytisk generaliserbarhed. Analytisk generaliserbarhed skal forstås som en metode til at kaste et empirisk lys på teorier og udvikle dem ud over den specifikke case (Yin, 2014, s. 41).

Nærværende speciale søger en analytisk generaliserbarhed, hvilket også skal ses i forhold til specialets videnskabsteoretiske position. Her er det vigtigt at holde for øje, at der, inden for den filosofiske hermeneutik, altid skal skabes forståelse af genstanden for forskning, hermed fænomenet, ud fra konteksten det befinder sig i (Højberg, 2014, s. 301). Dette stemmer overens med Steiner Kvale og Svend Brinkmanns forståelse af analytisk generaliserbarhed, der har fokus på, at en analytisk generaliserbar undersøgelse frembringer resultater, der kan være vejledende i en lignende situation eller undersøgelse (Kvale & Brinkmann, 2014, s. 334). Dette beror ifølge Kvale og Brinkmann (2014), på gennemsigtighed fra forskeren igennem tydelig dokumentation og beskrivelse af resultaterne af undersøgelsen samt argumentationerne bag. Dette giver læseren mulighed for at analysere

lighederne og forskellene mellem to situationer og vurdere om undersøgelsens resultater kan generaliseres til en ny situation (Kvale & Brinkmann, 2014, s. 334) Nærværende speciale vil imødekomme dette på tre måder.

Som den første måde vil nærværende afsnit om undersøgelsesdesign vil fungere som specialets dokumentation for de metodiske valg, der er taget i undersøgelsen. I afsnittet om interview vil der blive argumenteret for, hvordan specialet har fremskaffet data og dokumentere dette i bilagene, hvor interviewguide, transskriberinger og samtykkeerklæring vedlægges (Bilag 1; Bilag 2; Bilag 3). Som den anden måde vil specialets analyseafsnit argumentere for undersøgelsens resultater ud fra både en teoretisk og empirisk position for at skabe gennemsigtighed omkring, hvordan specialets konklusion er tilvejebragt. Som den tredje måde er der igennem specialets problemformulering forsøgt at skabe analytisk generaliserbarhed, da den forholder sig til, hvilken betydning kriser, som overordnet betegnelse, har for det traditionelle frivillige engagement i frivillige sociale foreninger. På den måde søges der at åbne op for muligheden for at foretage lignende undersøgelser med udgangspunkt i samme problemstilling, men med andre kriser som kontekst.

5.2 Interview

Som en del af casestudiet er der anvendt kvalitative interviews til indsamling af empiri, hvilket er fundet relevant, da der i denne metode produceres viden i samspillet mellem interviewer og interviewperson (Kvale & Brinkmann, 2014, s. 91). De kvalitative interviews er foretaget som semistrukturerede personinterviews, hvilket er valgt da denne interviewmetode søger at fortolke betydningen af interviewpersonernes individuelle beskrivelser og oplevelser og dermed skabe forståelse af et givent fænomen (Kvale & Brinkmann, 2014, s. 50). Dette stemmer overens med specialets formål med interviewundersøgelsen om at finde svar på, hvilken betydning coronakrisen tillægges af informanterne i forhold til det traditionelle frivillige sociale engagement.

Når det kvalitative interview anvendes som metode, skal det holdes for øje, at det kvalitative interview ikke er et neutralt rum, da interviewpersonens muligheder for at tale frit er begrænset af den enkelte interviewkontekst, og de spørgsmål der stilles, som vil påvirke de svar, interviewpersonerne giver (Kvale & Brinkmann, 2014, s. 131). Derfor kan det kvalitative interview, ifølge Kvale og Brinkmann (2014), ikke betragtes som en åben og fri dialog, da interviewsituationen indebærer en asymmetrisk magtrelation mellem interviewer og interviewperson. I nærværende speciale vælger jeg at anse interviewper-

sonerne som informanter med en særlig viden, som knytter sig til deres egen sociale praksis, som jeg som interviewer ønsker at få adgang til (Kvale & Brinkmann, 2014, s. 138). Ud fra denne forståelse vil jeg argumentere for, at magtpositionen ikke alene ligger ved mig som interviewer men også hos informanten, der har råderum over den information, jeg kan få adgang til (Højberg, 2014, s. 21).

5.2.1 Rekruttering og udvælgelse af informanter

I de indledende stadier af nærværende speciale havde jeg en intention om at udføre flere fokusgruppeinterview som metode til at indsamle empiri. Til udvælgelsen af informanter startede jeg med at fastsætte de kriterier, jeg søgte informanter indenfor. Dette snævrede jeg ind til, at det skulle være personer, der var over 18 år, som havde lavet traditionelt frivilligt arbejde i en frivillig social forening før coronakrisen, og efterfølgende havde valgt at stoppe. I min rekrutteringsproces forsøgte jeg at søge bredt igennem eget netværk, opslag på Facebook og opslag til studerende på Aalborg Universitet. Til Facebook og de studerende på Aalborg Universitet udarbejdede jeg et opslag med kort beskrivelse af min undersøgelse, dets formål og ovenstående kriterier for kvalificering som informant. Igennem Facebook og Aalborg Universitet rekrutterede jeg de tre informanter som matchede de fastsatte kriterier for de tidligere traditionelle frivillige. Efter egen refleksion omkring, at det kunne være tabubelagt at have fravalgt sit frivillige sociale arbejde, valgte jeg, i samarbejde med min vejleder, at skifte metode fra fokusgruppeinterview til det semistrukturerede interview med de tre tidligere frivillige jeg havde rekrutteret.

Igennem sparring med vejleder valgte jeg at tilføje en ekstra forståelsesposition ved at åbne undersøgelsen op for informanter med fast tilknytning til en frivillig social forening som leder eller ansat. Kriterierne for disse var, at de skulle have oplevet at coronakrisen havde haft betydning for, at de havde mistet frivillige med traditionelt engagement i foreningen. At tilføje denne forståelsesposition blev gjort på baggrund af refleksioner om, at de kunne bidrage med nødvendige refleksioner og oplevelser om, hvilken betydning coronakrisen havde på et mere strukturelt niveau for de frivillige sociale foreninger. Igennem mit personlige netværk rekrutterede jeg to ledere af en frivillig social forening som informanter.

5.2.1.1 Udfordringen i at rekruttere informanter

Rekrutteringsprocessen, som beskrevet i ovenstående, var mere udfordrende end forventet, og det findes derfor relevant at bidrage med refleksionerne herom. Indledningsvist i

rekrutteringsprocessen havde jeg refleksioner omkring, at gruppen af tidligere frivillige, som jeg søgte efter, var underrepræsenteret, og at udfordringen opstod på denne baggrund. Efter dialoger med frivillige sociale foreninger, frivilligcentre og frivilligkonsulenter blev det dog afkræftet, da de, enstemmigt, kunne berette om en nedgang i traditionelt engagerede frivillige efter coronakrisen. Efter dialogerne havde jeg en refleksion omkring, at det kan opfattes som negativt at fravælge sit frivillige sociale arbejde, da det kan ses som et fravalg af ansvar overfor samfundet, den frivillige sociale foreninger og ens medmennesker. Dette kan i visse tilfælde indebære en følelse af skam eller dårlig samvittighed ved personer, der før har været aktive frivillige, hvilket kan have medført, at det har været svært at få folk til at melde sig som informanter.

5.2.2 Interviewguide

Interviewene er udført på baggrund af to forskellige interviewguides, på grund af de to forskellige forståelsespositioner: de tidligere frivillige og lederne af de frivillige sociale foreninger (Bilag 1; Bilag 2). Ifølge Kvale og Brinkmann (2014) er interviewguiden et script for selve interviewet, som gør, at interviewerens har noget at følge. De to interviewguides gjorde det muligt at identificere temaer, som var ønsket afdækket med interviewundersøgelsen. Interviewguiden blev opstillet ud fra de overordnede temaer, som overfor indeholdte mulige interviewspørgsmål. At interviewspørgsmålene blev inddelt tematisk betyder, at spørgsmålene forholder sig til interviewets "hvad", og har fokus på at producere viden til den efterfølgende analyse (Kvale & Brinkmann, 2014 s. 185). Dette var forsøgt sikret ved at basere temaerne i interviewguiden og de mulige interviewspørgsmål på en blanding af specialets teoretiske ramme samt egen empiriske og erfaringsbaserede viden.

At anvende egen empiriske og erfaringsbaserede viden er valgt i forlængelse af specialets videnskabsteoretiske position, så egne forståelser kunne sættes i spil. Der var fokus på, at informanterne ikke skulle influeres af disse forståelser, og derfor er spørgsmålene stillet åbent med fokus på informanternes meningsbetydninger. Dette er grunden til at interviewspørgsmålene var mulige spørgsmål, så interviewguiden ikke skulle styre interviewet. Dette gjorde det muligt at følge de fortællinger, som informanterne fandt meningsfulde. Derfor var der også i interviewundersøgelsen fokus på at stille letforståelige spørgsmål, hvilket var med til at give interviewspørgsmålene en dynamisk dimension som fremmede det positive samspil mellem mig som forsker og informanterne, med plads til opfølgende spørgsmål og uddybninger (Kvale & Brinkmann, 2014, s. 185).

5.2.3 Ethiske overvejelser ved empiriindsamling

Ved udførelsen af semistrukturerede personinterview er der etiske overvejelser, som skal behandles, da de har til hensigt at udforske informanternes private liv og åbent beskrive det (Kvale & Brinkmann, 2014, s. 107). Det har været vigtigt at informere alle informanterne om interviewets og specialets formål samt, hvordan deres data behandles og opbevares. Derfor er der indhentet skriftligt samtykke ved informanterne forud for interviewene (Bilag 3). Dette havde til hensigt at informere interviewpersonerne om deres anonymitet og fortrolighed i forbindelse med undersøgelsen. Ved at underskrive samtykkeerklæringen skrev interviewpersonerne under på, at interviewet måtte optages og senere transskriberes, og at dette vil blive slettet efter specialets afslutning. Med henblik på at sikre informanternes anonymitet og fortrolighed er privat data, der kan identificere informanterne, udeladt i specialets fremstilling og i transskriptionerne. (Kvale & Brinkmann, 2014).

5.2.4 Behandling af empiri

De fem semistrukturerede personinterviews blev optaget med henblik på efterfølgende at transskribere og forberede dem til den senere analyse. Ifølge Kvale og Brinkmann (2014) er transskriptionsprocessen første del af den analytiske proces, hvilket betød, at jeg selv transskriberede alle interviews. Dette gjorde, at jeg kunne forholde mig til, hvordan interviewene skulle transskriberes, men også til de eventuelle fortolkningsspørgsmål løbende i processen. Forinden påbegyndelse af transskriptionen havde jeg truffet nogle standardvalg omkring, hvordan transskriptionen skulle foregå, da der ikke eksisterer faste procedurer for dette (Kvale & Brinkmann, 2014, s. 246). Jeg havde forinden besluttet at udelade de fleste gentagelser eller fyldord, med mindre de blev brugt af interviewpersonen til at understrege en pointe eller andet, der kunne have betydning for meningsdannelsen (Højberg, 2014).

Transskriberingerne er efterfølgende blevet kondenseret. Dette gjorde det muligt at strukturere og kategorisere mængden af brugbart empiri inden for relevante temaer, som efterfølgende skulle danne udgangspunkt for selve analysen (Kvale & Brinkmann, 2014). Temaerne blev udledt på baggrund af problemformuleringen samt specialets teoretiske fundament.

5.2.5 Præsentation af informanter

Informant 1, Tidligere frivillig 1 [F1]: 35 år, Mand. Tidligere frivillig i en frivillig social forening i 12 år, startede som frivillig lektiehjælp, har efterfølgende været mentor for udsatte børn og unge.

Informant 2, Tidligere frivillig 2 [F2]: 56 år, Kvinde. Frivillig så længe hun kan huske, i seneste frivillig job var hun gruppeleder for netværksgruppe for udsatte unge, hvor hun var i et år.

Informant 3, Tidligere frivillig 3 [F3]: 28 år, Kvinde. Tidligere frivillig i samme frivillig sociale forening i to år, hvor hun var næstformand i en ungdomsforening for udsatte børn.

Informant 4, Leder i en frivillig social forening 1 [L1]: Kvinde. Daglig leder i en lille frivillig social forening med tre ansatte og en praktikant. Hun har selv været med til at oprette foreningen. Foreningens målgruppe er flygtninge og indvandrere.

Informant 5, Leder i frivillig social forening 2 [L2]: Kvinde. Sekretariatsleder en mellemstor i frivillig social forening med otte ansatte og tre praktikanter. Foreningens målgruppe er bred og dækker både flygtninge, hjemløse og ældre.

6. Teori

Nærværende afsnit vil præsentere specialets teoretiske fundament, som danner rammen for analysen af det empiriske materiale. Der vil i afsnittet blive lagt vægt på refleksioner over og begrundelser for, hvorfor teorierne er valgt. En nærmere uddybning af begreberne vil følge, når de løbende anvendes i analysen. Der anvendes i specialet to teoretiske perspektiver. Det første er sociolog Anthony Giddens' teori om det senmoderne samfund præsenteret i hans to bøger: "Modernity and Self-Identity" udgivet på dansk i 1996 samt "The Constitution of Society" fra 1984. Det andet teoretiske perspektiv er sociologerne Lesley Hustinx og Frans Lammertyns analytiske ramme om kollektiv og reflektiv frivillighed præsenteret i artiklen: "Collective and Reflexive Styles of Volunteering: A Sociological Modernization Perspective" i 2003. Disse bidrager begge til at belyse, hvordan kriser har betydning for det traditionelle frivillige engagement i frivillige sociale foreninger. De to teorier vil blive præsenteret i ovennævnte rækkefølge, da Giddens' teori om det senmoderne samfund anvendes som den overordnede teoretiske ramme. Hustinx og Lammertyns' analytiske ramme om kollektiv og reflektiv frivillighed vil dernæst blive præsenteret. Den analytiske ramme anvendes i analysens sidste afsnit.

6.1 Det senmoderne samfund

Giddens' teori om det senmoderne samfund anvendes i specialet, da den omhandler den aktuelle samfundsorden, som individerne befinder sig i (Giddens, 1996). Derfor findes teorien relevant til at undersøge betydningen af coronakrisen, som har foregået under de senmoderne samfundsstrukturer. Yderligere sammentænker teorien forholdet mellem individet, som den handlende aktør, og de omkringliggende samfundsmæssige strukturer (Giddens, 1984). Derfor kan teorien anvendes til at undersøge coronakrisen og dennes betydning for det traditionelle frivillige engagement samtidig med, at den også kan bruges til at undersøge de tidligere frivilliges handlinger og valgmuligheder inden for det frivillige sociale arbejde. Jeg har valgt at bruge denne teori, da den, ligesom specialets videnskabssteoretiske position og undersøgelsesdesign, vægter at forstå konteksten for aktørernes handlinger, da denne, ifølge Giddens (1984), både er katalysator for individernes handlinger men også et resultat af de samme handlinger. Derfor skal konteksten og individernes handlinger ses som et samspil med hinanden (Giddens, 1984, s. 25). Giddens beskriver om den senmoderne verden, at det er en "løbsk verden", med dette uddyber han: "Ikke alene er den sociale forandrings hastighed langt højere, den omfang og dens dybde, hvormed den påvirker tidligere eksisterende sociale praksisser og adfærdsformer, er også langt større" (Giddens, 1996, s. 27).

Giddens karakteriserer de sociale forandringer som forandringsprocesser med samspil mellem de globale ydre påvirkninger og forandringer foranlediget af individernes personlige valg (Giddens, 1996, s. 9; Kaspersen, 2001, s. 140) Individet skal i forandringsprocesser derfor forstås, som bidrager til og i nogle tilfælde forårsager af sociale påvirkninger og forandringer (Giddens, 1996, s. 10). Denne forståelse bruges til at belyse, hvordan de valg, de tidligere frivillige har taget omkring deres traditionelle frivillige sociale arbejde, kan påvirke den sociale praksis for frivillige sociale foreninger. Giddens fremstiller tre argumenter for, hvad der karakteriserer foranderligheden i det senmoderne samfund. Det første argument er "adskillelse af tid og rum", som betyder, at det sociale liv i det senmoderne samfund ikke længere foregår i lokalsamfundet men er spredt, hvilket betyder at tid og rum udstrækkes (Giddens, 1996, s. 28). Dette betyder, at man som individ har mulighed for at arbejde, handle og kommunikere på tværs af tid og rum (Giddens, 1996). Den teknologiske påvirkning af tid- og rumdimension er særligt blevet understreget under coronakrisen, hvor programmer som Zoom og Microsoft Teams har gjort det muligt at afholde eksempelvis møder, undervisning og generalforsamlinger, selvom man ikke kunne

være samlet fysisk på grund af nedlukninger og isolationer. Adskillelsen af tid og rum er en del af den stigende globalisering, som gør, at aktørerne i deres lokale forhold er forbundet på kryds og tværs med resten af verden, hvilket gør, at der i stigende grad kan tales om én verden (Kaspersen, 2001, s. 133). Andet argument for det senmoderne samfunds foranderlighed er ”udlejringen” af sociale systemer. Før adskillelsen af tid og rum var så udpræget, som den er i dag var individets sociale praksis forankret i lokalsamfundet, hvor man gik i skole, arbejdede og boede det samme sted. I det senmoderne samfund er dette blevet løftet ud af den lokale kontekst, hvor vi i mindre grad benytter os af sociale netværk (Giddens, 1996, s. 30). Tredje og sidste argument for foranderligheden i det senmoderne samfund er ”refleksivitet”. Dette omhandler, den måde aktører kontinuerligt anvender viden til at reflektere over og undersøge deres sociale praksis, hvilket i visse tilfælde kan føre til ændringer af den (Giddens, 1996, s. 31; Kaspersen, 2001, s. 126). Det er særligt inden for det senmoderne samfunds refleksivitet at nærværende speciales operationalisering befinder sig. Derfor vil dette blive uddybet i næste afsnit.

6.1.1 Refleksiviteten

Refleksiviteten er, ifølge Giddens (1996), foranlediget af måden, hvorpå informationer og vidensdeling er blevet tilgængeligt for alle. Dette medfører, at den viden der deles ikke længere opfattes som sandheder, fordi det skaber en usikkerhed ved individerne, at viden altid kan revideres eller anfægtes af andre. Dette betyder også, at individet i senmoderniteten er omgivet af en stor mængde af valgmuligheder, hvor intet valg kan defineres som det rigtige, fordi der ikke er noget, der er entydigt sandt længere (Giddens, 1996). At individet står overfor mange valgmuligheder i senmoderniteten, beror sig særligt på den stigende ”aftraditionalisering” af samfundet. I de tidligere samfund var aktørernes handlinger i høj grad forankret i traditioner og fælles værdisystemer, hvilket bidrog med en følelse af stabilitet. (Giddens, 1996, s. 63-64). I det senmoderne samfund er traditionerne blevet antastet og undermineret af den stigende vidensdeling og refleksivitet. Ifølge Giddens (1996) kan individet ikke længere handle på baggrund af traditioner, fordi vedkommende altid vil have en viden om, hvilke andre muligheder for handling der er. Individet skal dermed altid træffe et valg om sine handlinger (Giddens, 1996; Kaspersen, 2001, s.137-138). Dette betyder, at det at lave traditionelt frivilligt socialt arbejde også er et individuelt valg i det senmoderne samfund. Giddens’ begrebsapparat inden for refleksiviteten vil bruges til at undersøge det traditionelle frivillige engagement i frivillige sociale foreninger. Dog er begrebsapparatet rigt, og der vil derfor ikke følge en lang gennemgang

af det. I stedet vil begreberne, som de løbende anvendes i analysen, blive uddybet og forklaret.

6.2 Kollektiv og reflektiv frivillighed

Hustinx og Lammertyns analytiske ramme om kollektiv og reflektiv frivillighed anvendes i nærværende speciale, da den i nogen grad er inspireret af Giddens' forståelse af refleksiviteten (Hustinx & Lammertyn, 2003). Det skal nævnes, at den analytiske ramme ikke tager udgangspunkt i det frivillige sociale arbejde alene, men forholder sig til frivilligt arbejde generelt. Det er valgt at inddrage den analytiske ramme, da Hustinx og Lammertyn (2003) tager udgangspunkt i, at sociale transformationer i form af eksternt og internt pres er med til at påvirke grundlaget for at udføre frivilligt arbejde. Dermed kan den bidrage med en forståelse af, hvilken betydning coronakrisen som eksternt pres har for tilgangen til det traditionelle frivillige sociale arbejde. Ifølge Hustinx og Lammertyn (2003) har den sociale kontekst, som det frivillige arbejde udføres i, indflydelse på den frivillige handling, hvormed det frivillige arbejde altid må fortolkes i forhold til aktørens individuelle situation og den samfundsmæssige kontekst (Hustinx & Lammertyn, 2003, s. 169). Dermed understøtter den analytiske ramme specialets videnskabsteoretiske position og undersøgelsesdesign, hvor en forståelse af konteksten vægtes.

Hustinx og Lammertyn (2003) diskuterer i forbindelse med det frivillige arbejdes kontekst, om der er kommet mere pres på de frivillige i det senmoderne samfund, som en konsekvens af de forandringer refleksiviteten fører med sig, hvilket kan medføre ændringer i de frivilliges handlemønstre. I den forbindelse præsenterer Hustinx og Lammertyn (2003) to idealtyper af frivilligt arbejde, hvilket de begrebsliggør som den ”kollektive” og den ”refleksive” frivillige. Nærværende speciale anvender i høj grad den refleksive frivillige model til at belyse, hvilken betydning coronakrisen har haft for grundlaget af det traditionelle frivillige engagement i frivillige sociale foreninger. Den refleksive frivillige model betegnes som en model, hvor de frivillige er mere individualiserede og centrerede omkring sig selv som individ med fokus på egne behov og ambitioner med det frivillige arbejde (Hustinx & Lammertyn, 2003, s. 173). En uddybning af dette vil ligeledes følge som det bruges løbende i analysen.

7. Analyse

7.1 Indledning

Nærværende speciale analyseafsnit er opbygget både empirisk og teoretisk, hvor udsagn fra de fem interviews analyseres og fortolkes med udgangspunkt i specialets teoretiske ramme. Analysen er overordnet set struktureret efter specialets forskningsspørgsmål, hvilket betyder, at hvert analyseafsnit vil belyse et af de tre forskningsspørgsmål. Hvert analyseafsnit vil indeholde overskrifter, som både er formuleret på baggrund af specialets teoretiske ramme og på baggrund af emner og temaer, som informanterne fokuserer på i interviewene. Disse overskrifter vil bidrage med forskellige perspektiver som en del af svaret på forskningsspørgsmålet. Ved hvert analyseafsnits afslutning vil der blive præsenteret en delkonklusion, som vil besvare det enkelte forskningsspørgsmål. De resultater, som hvert analyseafsnit præsenterer i delkonklusionen, tages med videre til det næste analyseafsnit. Derved implementeres den hermeneutiske cirkel som en del af analysens strukturering, hvor ny viden bygges ovenpå det foregående i en cirkulær proces, hvorved analysens dele kun kan forstås ud fra helheden og omvendt.

Igennem denne strukturering af analysen søges der at besvare specialets overordnede problemformulering ved både at belyse fænomenet og konteksten for fænomenet som i specialets case er coronakrisen. Igennem delene i hvert analyseafsnit søges der til sidst at kunne at svare på nærværende speciales problemformulering.

7.2 En anden slags krise

I første analyseafsnit findes det væsentligt at belyse coronakrisen som kontekst for at besvare på, hvordan de ydre påvirkninger under coronakrisen har haft betydning for, hvordan den kan karakteriseres som krise. De ydre påvirkninger der i afsnittet belyses er: de uforudsigelige nedlukninger, hverdagens forsvinding samt faren for smitte med covid-19. I afsnittet anvendes Giddens begreb høj-konsekvens risici som, ifølge Giddens (1996), er risici, der er så omfattende, at de påvirker et stort antal mennesker på stor afstand og forårsager begivenheder, der går ind og påvirker og ændre det enkelte individs sociale livs omstændigheder. Igennem dette vil der ved afsnittets afslutning kunne svares på forskningsspørgsmål nummer et.

Som tidligere beskrevet i casen gik der to uger efter, at den første dansker blev testet positiv med covid-19 til at Danmark blev lukket ned. F1 udtaler følgende om hans oplevelse, da landet blev lukket ned:

Jeg husker jo tydeligt... Jeg tror på en eller anden måde, at alle kan huske, hvad de lavede, da landet blev lukket ned første gang ikke. Altså du ved.. Hvad de lavede, da pressemødet blev sendt. Ligesom 9/11 nærmest ikke. Alle kan fortælle, hvad de lavede, da det skete (Bilag 4, s. 18).

F1s beskrivelse af, at alle danskere vil kunne huske, hvad de lavede under pressemødet, hvor Danmark blev lukket ned for første gang, er med til at skabe forståelsen af pressemødet som en vigtig begivenhed, der har haft stor betydning for hele Danmark. Dette bliver yderligere bakket op af F1s sammenligning af pressemødet med 9/11 katastrofen for 21 år siden, som understreger pressemødets betydning på baggrund af 9/11 katastrofens rystende karakter. Også L2 beskriver, hvordan hun oplevede den umiddelbare reaktion i hendes frivillige sociale forening efter pressemødet, hvor Danmark blev lukket ned. Her beskriver hun, at selvom foreningen er vant til at være i beredskab, kom nedlukningen som et chok. Hun oplevede, at den stemning de fleste danskere havde, også var den der herskede i foreningen på grund af den nye situation alle stod i (Bilag 8, s. 79). L2 sammenligner i hendes beskrivelse det chok, som hun oplevede i foreningen, med reaktionen i resten af Danmark. Dette bakker op om forståelsen af pressemødet som en vigtig begivenhed for hele Danmark, både for individerne såvel som de frivillige sociale foreninger. L2 sætter yderligere fokus på, at chokket var forårsaget af den nye situation, som alle stod i, hvilket skaber en forståelse af, at pressemødet og nedlukningen ændrede den pågældende situation, som individer og foreninger stod i, til en anden. Igennem F1s og L2s ovenstående beskrivelser kan det antydes, at pressemødet, og den efterfølgende nedlukning, kan kategoriseres som coronakrisens begyndelse i Danmark.

Coronakrisens begyndelse i Danmark, kan forstås som et direkte resultat af et udbrud af en luftvejsinfektion i Kina. Ifølge Giddens (1996) er dette et resultat af høj-konsekvens risici, som er en del af det risikoklima, der udgør det senmoderne samfund. Dette forstås som risici der, selvom de befinder sig mange hundrede kilometer fra det enkelte individ, har betydning for individets livsomstændigheder. Dette betyder, at høj-konsekvens risici har store konsekvenser for et stort antal af mennesker (Giddens, 1996, s. 145) Dette kan, ifølge Giddens (1996), tilskrives den stigende globalisering i senmoderniteten, hvilket gør, at vi i Danmark er forbundet med hele verden på kryds og tværs igennem vores

sociale relationer, som rækker ud over tid og rum. Fordi vores sociale relationer i dag foregår på tværs af landegrænser, muliggør det, at sygdomme som covid-19 spredt sig og bliver til pandemier. Dette betyder, at sygdommen covid-19, ifølge Giddens (1996), kan kategoriseres som en høj-konsekvens risiko, som medførte begivenheder, der fik stor betydning for et stort antal mennesker, og gør at lokale forhold i Danmark blev ændret fra deres eksisterende tilstand og påvirkede de enkelte individer og frivillige sociale foreninger i Danmark (Giddens, 1996, s. 34). Det vil under de næste overskrifter i indeværende afsnit blive belyst, hvordan påvirkede og ændrede de lokale forhold for individerne i Danmark, hvilket i sidste ende bidrager til besvarelsen af, hvordan coronakrisen kan karakteriseres.

7.2.1 Hverdagens forsvinding

Hverdagen, er ifølge Giddens (1996), noget af det vigtigste for individers basale sikkerhedssystem, fordi det holder angsten væk, og gør at individet føler sig tryk og i sikkerhed. Det basale sikkerhedssystem betegnes også som individets ontologiske sikkerhed (Giddens, 1996, 50). Grunden til, at hverdagen er udslagsgivende for individets følelse af ontologisk sikkerhed, er, ifølge Giddens (1996), at følelsen skabes, imens individet stadig er barn. Dette sker igennem et positivt forhold til forældrene, der skaber vigtige og forudsigelige rutiner for barnet. De forudsigelige rutiner skaber en følelse af stabilitet og det sociale livs kontinuitet, som beskytter barnet mod angstfremkaldende situationer. Denne følelse tager barnet med sig ind i voksenlivet, og derfor bliver hverdagens rutiner vigtige for individets følelse og reproduktion af ontologisk sikkerhed (Giddens, 1996, s. 59-60; Kaspersen, 2001, s. 61).

Da Danmark blev lukket ned påvirkede det med det samme hverdagens rutiner. Alt det individerne plejede at fylde deres liv med blev enten lukket ned eller omfattet af skærpende restriktioner og retningslinjer (Regeringen, 2020). Som tidligere beskrevet måtte de frivillige sociale foreninger også følge retningslinjerne fuldstændigt og enten lukke ned eller gentænke deres sociale aktiviteter (Regeringen, 2020). L2 oplevede, at det påvirkede hverdagen i foreningen, men også hvordan hendes eget hverdagsliv blev påvirket:

[...] ét er, at vi (foreningen) lige pludselig også har stået i en anden situation, men det har det enkelte individ jo også gjort, så hvis du har haft en frivillig, som har haft et job ved siden af lige pludselig i løbet af 24 timer skulle omstille sit arbejdsliv måske lige pludselig privat skulle omstille,

hvordan de driver det privat. [...] Det var jo hele, det påvirkede os jo alle sammen i en grad, som jeg jo i mit liv aldrig har oplevet før en sådan omstilling (Bilag 8, s. 86).

L2s beskrivelse vidner om, at hun har oplevet nedlukningen som værende meget omfattende i forhold til hendes eget liv, hvor hun beskriver, at hun aldrig har oplevet at skulle omstille sig i sådan en grad før. Dette skaber en forståelse af, at hendes liv er blevet ændret i meget høj grad. Ud fra hendes egen oplevelse drager hun en forståelse af, at de frivillige også må have oplevet at stå i en situation, hvor deres rutiner måtte omstilles helt. F1s beskrivelse af, hvordan nedlukningen ændrede alt for ham og hans familie bakker omkring dette. Her beskriver han, hvordan både ham og hans kone blev nødt til arbejde hjemmefra, og deres datter skulle blive hjemme fra børnehaven. Han beskriver, hvordan han oplevede, at han fik en helt ny hverdag, fordi alt det, han normalt fyldte hans dage med, blev lukket ned (Bilag 4, s. 19). F1s forklaring omkring den nye hverdag skaber en forståelse af, at de ting, han fyldte hans hverdag med inden nedlukningen, var præget af rutiner, hvor han vidste, at han skulle aflevere hans datter i børnehaven, inden han selv skulle på arbejde. Dette skaber en forståelse af, at F1 har oplevet stabilitet og kontinuitet i hans hverdagsliv igennem disse rutiner, da han har vidst præcis, hvad han skulle.

De to informanternes beskrivelser skaber en forståelse af, at covid-19 som høj-konsekvens risiko har påvirket informanternes liv i en sådan grad, at nedlukningen af Danmark har skabt et brud på deres hverdag og rutinemæssige handlinger, da de ikke har kunne udføre dem som normalt. Igennem Giddens' (1996) forståelse af, at det er hverdagens rutiner, der skaber og reproducerer følelsen af ontologisk sikkerhed, kan det tolkes, at nedlukningen har påvirket denne følelse hos informanterne. Dette kan der, fordi informanterne beskrivelser giver en forståelse af, at den stabilitet og kontinuitet, der normalt findes i deres hverdagsaktiviteter, er blevet brudt. Når den ontologiske sikkerhed brydes, påvirker det, ifølge Giddens (1996), individerne på den måde, at der er chance for, at de ikke kan kontrollere den angst, som farerne ved høj-konsekvens risici frembringer.

7.2.2 En usynlig fare

Ovenstående har belyst, hvordan nedlukningen førte til et brud på informanternes følelse af ontologisk sikkerhed, hvilket, ifølge Giddens (1996), vil påvirke individernes mulighed for at kontrollere den angst som følger med farerne ved høj-konsekvens risici. Nærværende overskrift vil belyse, hvilken betydning dette har for informanterne. Paradoksalt

nok, blev Danmark lukket ned på grund af farerne ved covid-19, nemlig den stigende fare for smitte. F1 beskriver således, hvordan han oplevede denne fare:

[...] jeg tror i starten var jeg i hvert fald utryg, altså. Det var så nyt det hele, og hvad nu hvis man blev smittet, eller smittede nogen andre, det var jeg bange for, for hvad ville der så ske? Det anede man jo ikke, det var der ingen der vidste (Bilag 4, s. 19).

F1s beskrivelse vidner om, at han var utryg på grund af uvisheden om, hvad der ville ske, hvis han blev smittet, eller hvis han smittede andre. Uvished træder frem i F1s beskrivelse af, at han oplevede situationen som så ny, at ingen vidste hvad der ville ske, hvis man blev smittet. Dette skaber en forståelse af, at den uvished og utryghed, som F1 oplevede, bidrager til diffuse og undefinerbare bekymringer for konsekvenserne af at blive smittet. L1 oplevede også bekymringen for smitte ved hendes tidligere frivillige:

Vi havde nogle ældre frivillige [...], de var bekymrede for deres eget helbred. Den ene havde lungeproblemer, den anden hun vidste bare, at hun skulle ikke have det, i hvert fald ikke på det tidspunkt, hvor vi alle sammen ikke vidste, hvad det betød at få det (Bilag 7, s. 60).

Ovenstående citat bidrager ligeledes til forståelsen af, at risikoen for smitte med Covid-19 skabte en diffus bekymring ved informanterne, hvilket ses beskrivelsen af, at nogle af de frivillige var bekymrede for deres helbred, selvom man på det tidspunkt ikke vidste, hvad det betød at blive smittet. Denne diffuse bekymring medførte, ifølge L1, at de ansatte i deres forening også blev bekymrede for, hvad der ville ske, hvis nogen af deres borgere blev smittede. Her oplevede de i foreningen, at borgerne også selv var:” [...] enormt angst for det” (Bilag 7, s. 61). Beskrivelsen skaber en forståelse af, at den diffuse bekymring var med til at skabe en angstfølelse. Ved at L1 beskriver angsten som enorm, kan der drages en forståelse af, at angstfølelsen har haft et udtalt præg.

F2 oplevede også, at være præget af angst for at blive smittet. Hun beskriver, hvordan angsten var særligt udtalt, fordi hun var i øget risiko for at udvikle et alvorligt sygdomsforløb (Bilag 5, s. 25-26). Forklaringen vidner om, at F2s angst er forårsaget af, at hun har fået det prædikat, at hun er i risiko for at få et hårdt sygdomsforløb, hvis hun bliver smittet. Dette skaber en forståelse af, at F2s angst stadig er diffus, men ikke ligeså diffus som det de andre informanter beskriver. F2s angst er opstået på baggrund af en forventning til et hårdt sygdomsforløb, hvilket kan forstås som et alarmsignal for hende. Dog er

hendes bekymring ikke opstået på baggrund af en decideret viden og erfaring med, at hun vil få et hårdt sygdomsforløb.

Ifølge Giddens (1996) har høj-konsekvens risici den særlige karakter, at jo mere de ændrer og ødelægger den givne tilstand for individernes levede liv, jo mindre erfaring eksisterer der med, hvordan farerne håndteres. Dette er med til at skabe den diffuse bekymring og angst, som informanterne beskriver i ovenstående, fordi de ikke ved, hvordan de skal håndtere situationen (Giddens, 1996). Som beskrevet tidligere ville informanterne, ifølge Giddens (1996), i højere grad have kunnet håndtere dette, hvis deres hverdag havde været uændret. Dette uddyber Giddens (1996) ved at betegne hverdagens ritualer, som det han kalder ”coping-mekanismer”. Med dette mener Giddens, at hverdagens stabilitet skaber identifikation og kontrol ved individet, fordi individet har en umiddelbar forståelse for, hvordan de skal handle. Dette reproducerer den ontologiske sikkerhed og dermed bliver hverdagen en forsvarsmekanisme til at kontrollere angsten (Giddens, 1996, s. 61). Ud fra ovenstående skabes en forståelse af, at fordi informanterne ikke har kunnet bruge deres hverdag som forsvarsmekanisme, har det medført, at de har oplevet diffuse bekymringer og angst for at blive smittet. Dette understreger, at covid-19 som høj-konsekvens risiko og ydre påvirkning har prikket hul på informanternes følelse af ontologisk sikkerhed.

Bruddet på hverdagen er ikke den eneste måde, hvorpå Covid-19 har påvirket individernes følelse af ontologisk sikkerhed. Det vil under næste overskrift blive belyst, hvordan de talrige nedlukninger også gjorde dette.

7.2.3 Nedlukningernes magtesløshed

Covid-19 medførte ikke kun én nedlukning. Danmark blev lukket ned talrige gange efter det første pressemøde den 11. marts 2020 og frem til den 31. januar 2022. Her blev forskellige restriktioner indført for at blive lempet eller fjernet helt, for igen at blive indført (Ottesen et al., 2022). Ifølge Giddens (1996) er de ydre påvirkninger, som forekommer ved høj-konsekvens risici, noget individerne har meget lidt kontrol over, da de er uden for individets rækkevidde. Med udgangspunkt i dette kan nedlukningerne tolkes som at have været ydre påvirkninger, der har haft kontrol over, individernes muligheder for handling og deres livs omstændigheder, fordi individerne ikke har kunne handle, som de normalt ville gøre i deres hverdag (Giddens, 1996). L1 beskriver, hvordan de i starten oplevede nedlukningerne i foreningen:

[...] men vi troede jo bare, at det var kortvarigt hele tiden [...], og hold da op det her det fortsætter. Det var ret sent henne i forløbet at det gik op for os, så vi tænkte vi skulle bare igennem den næste periode, vi skal lige igennem en måned eller (Bilag 7, s. 72).

Citatet vidner om, at nedlukningerne i starten blev opfattet som en kortvarig tilstand, som informanterne bare skulle igennem, og så ville det blive normal igen. Ud fra denne opfattelse, kan det tolkes, at informanterne havde en forventning om, hvordan nedlukningerne ville forløbe, men at denne forventning ikke blev indfriet. Dette kommer særligt til udtryk igennem L1s udtalelse om, at det var sent henne i forløbet, at det gik op for dem, at nedlukningerne fortsatte. L1s oplevelse ad nedlukningerne kan, ifølge Giddens (1996,) betegnes som at være ombord i en Jagannath-vogn. Det Giddens mener med, at være ombord i en Jagannath-vogn er, at det er en vogn, der kun til en vis grad kan styres, og som hele tiden truer med at ryge ud af kontrol og skifte til en kurs, der er uforudsigelig for individerne (Giddens, 1996, s. 41). Igennem L1s beskrivelse kan det tolkes, at nedlukningerne har følt som at være ombord i Jagannath-vognen, fordi de ikke har tilpasset sig informanternes forventninger til, hvordan de ville forløbe, og hvornår de ville være ovre igen. Dette skaber en forståelse af, at nedlukningerne har været uforudsigelige. F2 sætter i nedenstående citat ord på, hvordan hun oplevede dette:

Men altså det blev lukket ned og det var synd jo, og det var jo ligesom som Danmark nu var, at så blev det åbnet lidt og så blev det lukket, så blev det åbnet og så blev det lukket (Bilag 5, s. 30).

Citatet tydeliggør, hvordan situationen i Danmark og nedlukningerne blev oplevet som, at det hele tiden gik frem og tilbage fra at være lukket ned, til at åbne op og til at lukke ned igen. Dette understreger, at nedlukningerne har følt som at være ombord i Jagannath-vognen, da det skaber en forståelse af uforudsigeligheden ved nedlukningerne. F2s udtalelse om, at det var sådan Danmark nu var, kan tolkes som, at aktørerne ikke havde mulighed for at ændre eller påvirke situationen, hvilket, ifølge Giddens (1996), kan tolkes som, at individerne ikke har følt sig i kontrol over Jagannath-vognens kurs. Dette kan ud fra Giddens (1996) forståelse tolkes, som at individerne under nedlukninger har oplevet en følelse af magtesløshed. Magtesløsheden vil, ifølge Giddens (1996), være tilstedeværende, når individerne ikke føler, at de har kontrol eller autonomi over egne handlemuligheder, som informanterne beskriver i ovenstående (Giddens, 1996, s. 226).

F3 beskriver, at hun på trods af nedlukningerne forsøgte at lave frivilligt socialt arbejde. Hun beskriver, at det var svært at gøre noget, fordi hun aldrig vidste, hvornår landet åbnede op, og når det åbnede op, følte hun, at det ikke nyttede noget, fordi landet sikkert bare blev lukket ned igen, da det var sket mange gange før (Bilag 6, s. 45). F3s beskrivelse vidner om, at hun har forsøgt styre Jagannath-vognen og tage kontrollen tilbage, ved at blive ved med at lave frivilligt arbejde under nedlukningerne. Hendes beskrivelse vidner om, at hun ikke er lykkedes med dette, da hun ikke har haft den nødvendige viden om, hvornår landet åbnede op igen. Dette fik F3 til at føle, at det var nyttesløst, hvilket understreger Jagannath-vognens uforudsigelige karakter. F3s beskrivelse tydeliggør, ifølge Giddens (1996), hvordan nedlukningerne har ført til en magtesløshed ved informanterne, da det kan tolkes, at hun føler, at F3 ikke er i stand til at overvinde nedlukningerne som ydre påvirkning. Dette skaber, ifølge Giddens (1996), magtesløshed ved informanterne, fordi de ikke ved, hvornår de får deres handlemuligheder tilbage. F3s beskrivelse af, at hun havde en oplevelse af, at landet sikkert bare lukkede ned igen, kan tolkes som, at F3 har haft en tvivl omkring, at tilstanden vil forblive som den var, efter at landet blev åbnet op. Ifølge Giddens (1996) kan denne tvivl tolkes som, at magtesløsheden har medført, at F3 har mistet tilliden til den eksisterende tilstand, når landet var lukket op og dermed hendes sociale livs kontinuitet.

Når individerne mister tilliden til deres sociale livs kontinuitet, påvirker det deres følelse af ontologisk sikkerhed (Giddens 1996, s. 12). Dette gør det, ifølge Giddens (1996), fordi tillid er med til at skabe den første del af den ontologiske sikkerhed, da tilliden er det, der etableres mellem spædbarnet og forældrene, når forældrene skaber kontinuerligere og forudsigelige rammer for hverdagen. Brydes individets tillid til det sociale livs kontinuitet, påvirker det derfor individets ontologiske sikkerhed negativt (Giddens, 1996, s. 12). Igennem denne forståelse kan det tolkes, at de talrige nedlukningers uforudsigelighed også har påvirket informanternes følelse af ontologisk sikkerhed negativt. Dette kan det, fordi informanterne ikke har haft mulighed for at opretholde tilliden til, at omstændighederne for deres sociale liv ville forblive som det fremstod, selvom landet var åbnet op (Giddens, 1996).

7.2.4 Delkonklusion

Ud fra ovenstående analyseafsnit vil nærværende delkonklusion besvare følgende forskningsspørgsmål:

Hvordan har de ydre påvirkninger under coronakrisen haft betydning for, hvordan den kan karakteriseres som krise?

Analyseafsnittet har bidraget med en forståelse af covid-19 som høj-konsekvens risiko, hvilket, ifølge Giddens, betyder, at den på grund af globaliseringen spreder sig og skaber ydre påvirkninger for lande, lokalforhold og individer langt væk fra sygdommens oprindelse (Giddens, 1996). Coronakrisens begyndelse i Danmark er identificeret som presse-mødet den. 11 marts 2022, der lukkede landet ned for første gang. Igennem analyseafsnittet er der skabt en forståelse af, at coronakrisens ydre påvirkninger, som her er blevet belyst som de uforudsigelige nedlukninger, hverdagens forsvinding samt faren for smitte med covid-19, i høj grad har påvirket informanternes liv. Dette har betydet, at informanterne har oplevet et brud i deres rutiner, hvilket der er skabt en forståelse af, har medført et tab af kontrol og en følelse af magtesløshed ved informanterne. Ifølge Giddens (1996) betyder dette, at coronakrisen kan karakteriseres som en krise, fordi den både kollektivt men også på et individuelt niveau har påvirket individernes handlinger og kapacitet i en sådan grad, at informanterne mistede deres rutineprægede hverdagsaktiviteter og følelse af tillid (Giddens, 1996, s. 216). Dette har det i sidste ende medført at informanternes følelse af ontologisk sikkerhed er blevet brudt, hvilket har påvirket informanternes mulighed for at holde diffuse bekymringer og angst væk.

7.3 Fravalget af frivilligt socialt arbejde

Der er ovenstående skabt en forståelse af, at coronakrisens ydre påvirkninger har brudt informanternes følelse af ontologisk sikkerhed. Indeværende afsnit vil belyse, hvordan bruddet på den ontologiske sikkerhed har betydning for, at de tidligere frivillige har fravalgt deres frivillige sociale arbejde og dermed svare på forskningsspørgsmål nummer to.

7.3.1 Bevidsthedens forskydning

Når der prikkes hul på individets følelse af ontologisk sikkerhed, forskyder individernes bevidsthed sig, ifølge Giddens (1996), fra det han betegner som praktisk bevidsthed over imod den diskursive bevidsthed. Dette sker fordi, den ontologiske sikkerhed er forankret i den praktiske bevidsthed, som det der reproducerer individernes rutiner i hverdagen, og når disse ikke kan udføres forskydes bevidstheden (Giddens, 1996, s. 50). Når individet befinder sig i den diskursive bevidsthed, betyder det, ifølge Giddens (1984), at det er her, der kan opstå nye refleksioner omkring hverdagens rutiner, hvilket betyder, at individet har mulighed for at erkende ny viden omkring, hvorfor de foretager rutinerne og sætte

spørgsmålstegn ved dem (Giddens, 1984; Kaspersen, 2001, s. 56). I forbindelse med dette findes det relevant at belyse, om det frivillige sociale arbejde var en del af de tidligere frivillige informanternes rutiner, samt hvilken betydning forskydningen af bevidstheden havde for dette.

F2 beskriver, at hun altid har lavet frivilligt socialt arbejde, og at hun har haft rigtig mange forskellige frivillige jobs indenfor det frivillige sociale område (Bilag 5, s. 31). Dette vidner om, at det frivillige sociale arbejde har været en del af F2s rutiner i hverdagen i lang tid. F2s mange forskellige frivillige sociale jobs skaber en forståelse af, at hun ikke nødvendigvis har været motiveret af at være frivillig for en enkelt sag, men i høj grad har været motiveret af at være frivillig i sig selv. Ud fra dette kan det tolkes, at F2 har lavet frivilligt arbejde ud fra det Giddens (1996) betegner som den praktiske bevidsthed, hvor individet foretager de fleste af deres hverdagshandlinger uden bevidst at reflektere over, hvorfor de foretager dem. Da individet ikke reflekterer over, hvorfor de foretager handlingen, bliver det handlingen, der reproducerer sig selv og skaber kontinuitet (Giddens, 1996, s. 51). F2s beskrivelse af, at hun altid har lavet frivilligt socialt arbejde kan tolkes som, at aktiviteten har båret præg af kontinuitet, og at hun ikke nødvendigvis har haft bevidste refleksioner over, hvorfor hun har foretaget det. F2 sætter i nedenstående citat ord på, hvordan hendes bevidsthedsniveau ændrede sig under coronakrisen:

[...] hvis vi havde kørt koncentreret på, og vi ikke havde været afbrudt af det der nedlukning, så har du heller ikke de lange tænkepauser, hvor du tænker, gud hvordan skal det nu komme til, og hvordan skal vi nu komme til altså. [...]. Men man kommer jo bare til at tænke over en masse ting, når man får så meget tid til det, så dukker der nogle nye overvejelser op [...]
(Bilag 5, s. 27).

F2 beskrivelse vidner om, at nedlukningerne fik hende til at reflektere over nye ting, som hun ikke ville have reflekteret over, hvis hendes frivillige sociale arbejde havde fortsat, og hun kunne udføre det ud fra hendes praktiske bevidsthed. Ifølge Giddens (1984) er dette med til at understrege, at coronakrisen fik F2s bevidsthed til at forskyde sig fra praktisk bevidsthed til diskursiv bevidsthed. Tænkepauserne medførte, at F2 fik nye refleksioner om, hvordan tingene skulle gå, hvilket gav hende mulighed for at erkende ny viden omkring sit frivillige sociale arbejde. Dette er refleksioner, hun, ifølge Giddens (1984), ikke ville have opnået under hendes praktiske bevidsthed, da hendes handlinger ville have reproduceret sig selv. Dette får i sidste ende F2 til at stille spørgsmålstegn ved

hendes frivillige sociale arbejde. Hvad dette betyder, vil blive uddybet under næste overskrift.

F1 beskriver, at han startede som frivillig i forbindelse med, at han skulle starte på sin videregående uddannelse for 12 år siden, og at han har været frivillig i den samme frivillige sociale forening siden da. F1 beskriver således om, hvorfor han fortsatte: "[...] Jeg er egentlig bare fortsat med det, også efter at jeg blev færdig på min uddannelse og har fået fast arbejde og så videre" (Bilag 4, s. 20). F1s beskrivelse vidner om, at han er fortsat med at lave frivilligt socialt arbejde, efter at han stoppede på hans uddannelse, som var hans motiv for at starte. Dette skaber en forståelse af, at det at lave frivilligt socialt arbejde var blevet en del af F1s rutiner i hverdagen, da hans beskrivelse skaber en forståelse af, at selve det at lave frivilligt socialt arbejde blev grunden til, at han blev ved med at lave frivilligt socialt arbejde, uden at han selv var bevidst om det. At F1 ikke længere selv var bevidst omkring, hvorfor han gjorde det, kommer særligt til udtryk igennem F1s udtalelse om, at han "egentlig bare er fortsat med det". Ovenstående kan, ifølge Giddens (1996), tolkes som, at F1 også har udført frivilligt socialt arbejde ud fra hans praktiske bevidsthed, da han beskriver det som en handling, han kontinuerligt har foretaget sig, uden at gøre sig bevidste refleksioner om hvorfor. F1 beskriver i interviewet, at han har været tilbøjelig til at fortsætte med at gøre de ting, som han plejer at gøre, men fordi at coronakrisen og nedlukningerne medførte et brud på hans normale hverdag, fik han en masse tid til overs (Bilag 4, s. 20). F1 beskriver i nedenstående citat, hvordan han oplevede dette i forhold til hans frivillige sociale arbejde:

Jeg tror aldrig rigtig, at jeg har overvejet at stoppe før. Eller det har jeg ikke, [...]. Men i og med at jeg i den periode ikke lavede det mere, så satte det da nogle tanker i gang omkring, hvorfor jeg egentlig gjorde det (Bilag 4, s. 20).

Citatet vidner om, at coronakrisen gav F1 mulighed for at tænke over ting, han normalt ikke ville have gjort. F1 beskriver, at han ikke overvejede at stoppe med at lave frivilligt arbejde før coronakrisen, hvilket ifølge Giddens (1996) understreger at F1 har udført det frivillige sociale arbejde ud fra hans praktiske bevidsthed, ligesom F2 også har gjort det. At F1 er blevet diskursivt bevidst omkring hans frivillige sociale arbejde ses, ifølge Giddens (1984), i F1s beskrivelse af, at tankerne om at stoppe med at lave frivilligt socialt arbejde, og hvorfor han overhovedet var frivillig, var nye refleksioner for ham. Dette skaber en forståelse af, at coronakrisen og nedlukningerne tvang F1 til at stoppe op og

reflektere over hans rutiner i hverdagen med at udføre frivilligt socialt arbejde og fik ham til at tvivle på dem.

F3 har en anderledes beskrivelse end de to andre. Hun beskriver, at hun startede med at lave frivilligt socialt arbejde nogle måneder før coronakrisen brød ud, fordi hun gerne ville have noget relevant arbejdserfaring. Her bliver hun valgt ind som frivillig bestyrelsesmedlem i en frivillig social forening, hvor 80% af den tidligere bestyrelse gik af. Hun forklarer, at hun følte sig kastet ind i det frivillige arbejde, hvilket betød at hun, ikke havde et klart billede af, hvor meget råderum hun havde i hendes frivillige arbejdsopgaver (Bilag 6, s. 36). F3s beskrivelse vidner om, at det frivillige arbejde ikke nåede at blive en del af hendes hverdagsaktiviteter før coronakrisen. Dette ses særligt i hendes forklaring om, at hun følte sig kastet ind i det, hvilket skaber en forståelse af, at F3 har haft svært ved at udføre det frivillige arbejde, da hun ikke har haft tilstrækkelig viden om hendes arbejdsopgaver. Ifølge Giddens (1996) kan det igennem F3s beskrivelse, tolkes, at hun ikke har kunnet udføre hendes frivillige sociale arbejde ud fra hendes praktiske bevidsthed, da dette ville kræve, at hun havde nok viden om det til at udføre det som en automatisk og rutinemæssig hverdagsaktivitet (Giddens, 1996, s. 51). F3 beskriver i interviewet, at hun havde en forventning til, hvad hendes arbejdsopgaver kunne indebære, og hvad hun gerne ville lave. Hun nævner eksempelvis, at hun godt kunne tænke sig, at få hænderne i nogen af de strukturer, som lå bag ved aktiviteterne i den frivillige sociale forening, men at denne forventning ikke blev indfriet:

[...] vi skulle være der, men vi måtte jo ikke gå ind og pille ved noget inde i organisationen, og vi kunne ikke holde nogle arrangementer på grund af coronaen, så vi var også sådan lidt, hvad er det snart vi skal holde møde om, fordi vi kan ikke rigtig gøre noget, [...] (Bilag 6, s. 38).

F3s beskrivelse vidner om, at hun havde en oplevelse af, at hun ikke havde mulighed for at foretage sig de handlinger, som hun havde forventet. Dette skaber en forståelse af, at F3, har haft mål og ambitioner for, hvad hun gerne ville lave, men at det ikke har været muligt for hende at indfri dem. Dette underbygger tidligere analyseafsnits forståelse af, at coronakrisen fik F3 til at føle sig magtesløs, da F3s beskrivelse skaber en forståelse af, at coronakrisen har haft kontrollen over, om F3 kunne indfri hendes mål for hendes frivillige sociale arbejde. Der er tidligere skabt en forståelse af, at den magtesløshed medførte, at F3 mistede tilliden til det sociale livs kontinuitet, hvilket i sidste ende påvirkede hendes ontologiske sikkerhed negativt. F3 beskriver, at fordi hun ikke kunne lave de ting,

som hun havde forventet, begyndte hun at gøre sig overvejelser om, om der var andet, hun hellere ville lave end at lave frivilligt socialt arbejde (Bilag 6, s. 46). Citatet vidner om, at magtesløsheden fik F3 til at gøre sig nye refleksioner om hendes frivillige sociale arbejde. Ifølge Giddens (1984) kan det tolkes, at magtesløsheden har påvirket F3s følelse af ontologisk sikkerhed, og medført en diskursiv bevidsthed hos hende omkring hendes frivillige sociale arbejde. Dette kommer til udtryk igennem F3s forklaring om, at der opstod nye refleksioner hos hende om, om der var noget hun hellere ville end at lave frivillige socialt arbejde. Igennem Giddens' forståelse af den diskursive bevidsthed bringer F3 hendes frivillige sociale arbejde i tvivl igennem hende nye refleksioner (Giddens, 1996, s. 136).

7.3.2 Et frivilligt valg

Ovenstående overskrift skabt en forståelse af, at de tre tidligere frivillige alle har oplevet, at coronakrisen har medført diskursive refleksioner omkring deres frivillige sociale arbejde. Ifølge Giddens (1984) kan de diskursive refleksioner føre til, at individerne erkender ny viden omkring deres rutiner i hverdagen, og hvorfor de foretager dem. Dette kan åbne op for de uendelige muligheder, der eksisterer for handling, som er forbundet med det senmoderne samfunds refleksivitet (Giddens, 1996, s. 50). Når mulighederne åbnes op for individet, betyder det, ifølge Giddens (1996), at det kan medføre, at individerne ændrer deres gamle rutiner, fordi de står overfor et valg om at bibeholde gamle rutiner eller ændre dem. Det vil i nedenstående blive belyst, hvilke erkendelser de diskursive refleksioner har medført hos informanter, og hvilken betydning dette har for deres fravalg af frivilligt socialt arbejde efter coronakrisen.

F2 opnåede flere erkendelser omkring hendes frivillige sociale arbejde under hendes diskursive refleksioner. Det er tidligere i analysen belyst, hvordan F2 var angst for at blive smittet med corona. I den forbindelse har hun igennem hendes diskursive bevidsthed reflekteret over dette:

[...] hvad er det egentlig nu at jeg laver. Og kan jeg faktisk stille mig i den situation, at jeg får corona eller at der sker noget andet også hvis det er, at jeg går ind og gør det her. Og er det så nok ikke (Bilag 5, s. 34).

F2 beskriver her, at hun er kommet til en erkendelse af, at det at lave frivilligt socialt arbejde i sig selv ikke nødvendigvis er nok for hende længere. Dette kommer til udtryk ved, at F2 sætter spørgsmålstegn ved, om hun overhovedet kan sætte sig en situation, hvor

hun bliver smittet eller, at der sker noget andet med hende, når hun laver frivilligt socialt arbejde. F2 beskriver, at dette i sidste ende er årsagen til, at hun stopper med at udføre frivilligt socialt arbejde (Bilag 5, s. 34). Ifølge Giddens (1984) kan det tolkes, at F2, igennem sine diskursive refleksioner, har erkendt, at det frivillige sociale arbejde ikke er det værd for hende, i forhold til den risiko hun løber. Det er tidligere blevet belyst, hvordan det frivillige sociale arbejde har været noget, F2 har udført som en del af hendes rutiner i hverdagen. Ud fra Giddens' (1984) forståelse af den diskursive bevidsthed, kan det tolkes, at de ny erkendelser får F2 til at ændre hendes tidligere rutiner omkring det at lave frivilligt socialt arbejde og stoppe med det.

Det er tidligere belyst, hvordan F1 satte spørgsmålstejn ved hans frivillige sociale arbejde som hverdagsaktivitet under hans diskursive refleksioner. F1 oplevede også at, disse refleksioner førte til nye erkendelser omkring hans frivillige sociale arbejde. Dette sætter F1 ord på i nedenstående:

Men jeg fandt ud af, at det var faktisk rigtig rigtig dejligt med noget mere tid ikke, altså noget mere fritid at bruge med min familie. Det gik virkelig op for mig hvor vigtig kvalitetstid det er, det har jeg ikke rigtig spekuleret så meget i før [...] (Bilag 4, s. 20).

F1s beskrivelse vidner om, at han under coronakrisen er kommet til en erkendelse af, at han gerne vil bruge mere tid med hans familie, og at det er vigtigt for ham. F1s beskrivelse af, at dette er noget, er noget han ikke har spekuleret på før, skaber en forståelse af, at dette er en ny erkendelse, som han har gjort sig igennem hans diskursive refleksioner. Ifølge Giddens (1984) er dette en erkendelse F1 ikke ville have gjort sig, hvis han havde udført sit frivillige sociale arbejde som en rutine i hverdagen og dermed ud fra hans praktiske bevidsthed. Ud fra dette kan det, ifølge Giddens (1996), tolkes, at F1s diskursive refleksioner har åbnet hans øjne for, hvilke andre muligheder for handling han har i hans hverdag. F1 beskriver yderligere, at det ikke er fordi, at han ikke har lyst til at lave frivilligt socialt arbejde mere, men at han føler, at det ikke længere passer ind i hans liv (Bilag 4, s. 21) At F1 igennem hans diskursive refleksioner har erkendt, at det frivillige sociale arbejde ikke længere passer ind i hans liv, medfører, ifølge Giddens (1984), at F1 er nødt til at ændre hans rutiner med det frivillige sociale arbejde, hvilket i sidste ende får ham til at stoppe med det.

F3s situation er igen anderledes, da det frivillige sociale arbejde ikke var blevet en del af hendes hverdagsaktiviteter og praktiske bevidsthed. Der er tidligere argumenteret for, hvordan F3s diskursive refleksioner under coronakrisen opstod på grund af den magtesløshed, som hun oplevede under nedlukningerne, hvilket fik hende til at stille spørgsmålstegn ved hendes frivillige sociale arbejde. Hun sætter i nedenstående ord på, hvad de refleksioner førte til:

Og der går jo meget tid med det, 12 timer i måneden lyder ikke af meget, men det jo 12 timer i måneden som jeg kan bruge på noget andet, der kunne bære mere frugt. Så vil jeg hellere ligge mine 12 timer i mit arbejde eller i mit privatliv, hvor jeg ligesom ved at det giver en eller anden form for mening i stedet for noget, der måske ikke bliver til noget, fordi landet bare lukker ned (Bilag 6, s. 47-48).

F3 beskriver her, at hendes diskursive refleksioner har skabt en erkendelse af, at hun kunne bruge sin tid bedre end at lave frivilligt socialt arbejde. Igen hentyder F3 også til, at hun ikke har tillid til, at det frivillige sociale arbejde bliver til noget på grund af nedlukningerne, igennem hendes beskrivelse af, at det er noget, der måske ikke bliver til noget. At F3 har mistet tilliden til kontinuiteten i hendes frivillige sociale arbejde er tidligere blevet belyst, som det der har påvirket hendes ontologiske sikkerhed negativt, hvilket ifølge, Giddens (1996), i sidste ende har medført hendes diskursive refleksioner og erkendelse om, at hun kunne bruge sin tid bedre end at lave frivillige socialt arbejde. Ud fra citatet kan der tolkes, at F3 har erkendt, at hun har mere tillid til kontinuiteten i hendes arbejde og hendes privatliv, hvilket i sidste ende får F3 til at tage en beslutning om at stoppe med at lave frivilligt socialt arbejde.

Ud fra ovenstående har de tre informanter, som ikke har overvejet at stoppe med at lave frivilligt socialt arbejde før coronakrisen, alle fravalgt det på baggrund af deres nye erkendelser omkring deres muligheder for handling, som de opnåede igennem deres diskursive refleksioner.

7.3.3 Delkonklusion

Ud fra ovenstående analyseafsnit vil nærværende delkonklusion besvare forskningsspørgsmål nummer to:

Hvordan har de ydre påvirkninger haft betydning for, at de tidligere frivillige har fravalgt deres frivillige sociale arbejde efter coronakrisen?

Ovenstående analyseafsnit har bidraget med en forståelse af, at bruddet på informanternes følelse af ontologisk sikkerhed, forårsaget af coronakrisen ydre påvirkninger, har påvirket de tidligere frivilliges valg om at stoppe med deres frivillige sociale arbejde. Bruddet på den ontologiske sikkerhed har ved informanterne betydet, at deres bevidsthed omkring deres frivillige sociale arbejde har forskudt sig fra en praktisk bevidsthed til en diskursiv bevidsthed. Dette har betydet, at informanterne har gjort sig nye refleksioner omkring deres frivillige sociale arbejde og er blevet bevidst omkring deres andre muligheder for handling, hvilket ikke ville være sket, hvis de havde handlet efter deres praktiske bevidsthed. De nye refleksioner har fået informanterne til at sætte spørgsmålstegn ved deres handling omkring at lave frivilligt socialt arbejde, hvilket har skabt nye erkendelser for dem. I sidste ende har de nye erkendelser fra de diskursive refleksioner tvunget alle tre til at tage en beslutning om at stoppe med at lave frivilligt socialt arbejde, selvom de ikke havde overvejet at stoppe før coronakrisen.

7.4 Fremtiden for det traditionelle frivillige engagement

Nærværende analyseafsnit vil belyse, hvilken betydning de tidligere frivilliges nye erkendelser samt fravalget af det frivillige sociale arbejde efter coronakrisen har for deres muligheder for at vende tilbage til deres tidligere handlemønstre og lave traditionelt frivilligt socialt arbejde i fremtiden. Dette vil til slut besvare, hvilken betydning dette har for det traditionelle frivillige engagement i frivillige sociale foreninger. Til dette vil der i analyseafsnittet særligt blive anvendt Hustinx og Lammertyns forståelse af den refleksive frivillige model til at undersøge, hvordan coronakrisen har skabt forandringer i de tidligere frivilliges tilgang til at lave frivilligt socialt arbejde. Dette vil i sidste ende bidrage til at belyse, hvilken betydning coronakrisen har på det traditionelle frivillige engagement i frivillige sociale foreninger i Danmark og dermed svare på forskningsspørgsmål nummer tre.

7.4.1 De refleksive frivillige

Ifølge Hustinx og Lammertyn (2003) kan coronakrisen betegnes som en social transformation, der har skabt et eksternt pres, fordi den har ændret individernes liv radikalt, som det tidligere er blevet belyst. Et sådan pres kan, ifølge Hustinx og Lammertyn (2003), føre til, at individerne ændrer deres handlemønstre, og måden de tilgår det frivillige

arbejde på. Dette kan betyde, at individerne flytter sig mod det, Hustinx og Lammertyn (2003) betegner som den refleksive frivillige model. Inden for denne model har individet i højere grad fokus på sig selv som individ, hvor beslutningen omkring at lave frivilligt arbejde tages ud fra egen situation, erfaring og behov. Dette gør, at engagementet i foreningerne bliver mere dynamisk og ad hoc baseret ud fra individets egne interesser (Hustinx & Lammertyn, 2003, s. 172). Dette kan, ifølge Hustinx og Lammertyn (2003), skabe udfordringer for det traditionelle frivillige engagement i frivillige sociale foreninger, da de har fokus på fællesskabet og det vedvarende engagement fra de frivillige. L1 beskriver, at årsagen, til dette er, at de er dybt afhængige af faste traditionelle frivillige, som kender deres borgere godt. Dette er de fordi, det kræver en viden fra de frivillige, hvis de skal håndtere visse situationer bedst muligt. Yderligere giver det borgerne en ro og tryghed, at de kender de frivillige og har en god relation til dem (Bilag 7, s. 49). I forbindelse med dette kan det ud fra Hustinx og Lammertyns (2003) forståelse af den refleksive frivillige model tolkes, at det skaber store udfordringer for de frivillige sociale foreninger, hvis individerne flytter sig mod den refleksive frivillige model og et mindre vedvarende engagement, da de frivillige sociale foreninger vil have sværere ved at finde traditionelle faste frivillige, med det samme kendskab og viden, som kan skabe ro og tryghed for borgerne.

Til spørgsmålet om F2 kunne se sig selv lave traditionelt frivilligt socialt arbejde igen, svarer hun, at hun ikke er sikker på, at hun nogensinde skal gøre det igen. Hun udtaler yderligere, at hvis hun skal gøre det igen, er det fordi, at hun skal finde det helt rigtige frivillige sociale arbejde for hende selv (Bilag 5, s. 32-33). at den beslutning, F2 har truffet omkring at stoppe med hendes frivillige sociale arbejde, ender med at være enten permanent eller svær at lave om. F2s udtalelse om, at hun skal finde det helt rigtige frivillige sociale arbejde for hende selv, kan, ifølge Hustinx og Lammertyn (2003), tolkes som, at F2s fokus har flyttet sig mod den refleksive frivillige model, hvor det frivillige arbejde skal have specifik og individualiseret relevans for individet. At det skal være det rigtige frivillige sociale arbejde for F2 selv, skaber en forståelse af, at hun har fokus på egne individualiserede ønsker og behov, hvilket inden for den refleksive frivillige model betyder, at F2 i mindre grad er motiveret af at finde et fællesskab eller nogle kollektive værdier, men i stedet har fokus på det bedste for hende selv (Hustinx & Lammertyn, 2003). Ovenstående er med til at skabe en forståelse af, at beslutningen om at stoppe med at lave

frivilligt socialt arbejde kan ændres for F2, men kun hvis hendes egne krav om, at det skal passe helt nøjagtig ind i hendes egen individuelle situation, bliver opfyldt.

F1 traf også en beslutning om at stoppe med at lave frivilligt socialt arbejde. Han beskriver således om at vende tilbage til at lave frivilligt socialt arbejde igen:

Ja jeg tror faktisk ikke, at det er noget jeg overhovedet overvejer, hvis jeg skal være helt ærligt. Nu siger jeg jo det her med, at jeg gerne vil have mere tid til min familie og så ja sammenholdt med at min kæreste og jeg gerne vil have et barn mere, så passer det ikke rigtig sammen vel. Altså synes jeg i hvert fald, fordi lige pludselig så kommer der en til, som også kræver noget af ens tid og ja, hvor passer det frivillige arbejde så ind. Det har jeg faktisk svært ved at se lige nu (Bilag 4, s. 21).

F1 beskriver her, hvordan det frivillige sociale arbejde ikke længere er en del af hans overvejelser, da han ikke kan se, hvordan det skal passe ind i hans liv længere. F1 beskriver yderligere, at når hans børn bliver ældre, kunne han måske godt se sig selv være frivillig fodboldtræner eller andet inden for de interesser, hans børn nu må få (Bilag 4, s. 22). At F1 gerne vil lave frivilligt arbejde, der har noget med hans børn at gøre kan, ifølge Hustinx og Lammertyn (2003), tolkes som, at F1 også har flyttet sit fokus mod den reflektive frivillige model, da det vidner om, at han har fået mere fokus på hans egen individuelle situation med hans børn som drivkraften bag det frivillige arbejde. Dette ses også i F1s beskrivelse af, at han ikke kan se det frivillige sociale arbejde passe ind i hans liv længere. Ifølge Hustinx og Lammertyns (2003) beskrivelse af den reflektive frivillige model, skal der være det, de beskriver som et biografisk match mellem individets eget liv og individets erfaring med at lave frivilligt arbejde, hvis individet skal træffe beslutningen om at lave frivilligt arbejde. Ud fra F1s beskrivelse kan det tolkes, at han ikke længere oplever, at der er et biografisk match mellem hans eget liv og hans erfaring med at lave frivilligt socialt arbejde, da hans erfaring er, at han får mere tid til hans familie, når han ikke laver frivilligt socialt arbejde. Her kan det udledes, at fordi der ikke længere er et match, forhindrer dette F1 i at lave traditionelt frivilligt socialt arbejde igen. Der kan ud fra dette tolkes at F1s beslutning om at stoppe med at lave frivilligt socialt arbejde er blevet en permanent beslutning.

F3 traf beslutningen om at stoppe med at lave frivilligt socialt arbejde, fordi hun ikke havde tillid til dets kontinuitet. Til spørgsmålet om, F3 kunne se sig selv lave traditionelt frivilligt socialt arbejde igen beskriver hun:

Men hvis jeg skulle starte igen, så handler det meget om, at jeg også selv skal have tid til det. Det er simpelthen ikke noget, jeg prioriterer i min hverdag lige nu, og så der er bare nogle andre ting, jeg vælger frem for det som mit arbejde og mine dyr og min kæreste og så videre ja (Bilag 6, s. 52).

F3 beskrivelse vidner om, at er hun tvivl om hun vil være frivillig igen. Herudover sætter hun i citatet fokus på, at der lige nu er andre ting, som hun heller vil bruge tid på, hvilket også tidligere er blevet belyst som grunden til, at F3 stoppede med at lave frivilligt socialt arbejde, fordi hun havde tillid til, at hendes arbejdsliv og privatliv gav mening. Dette skaber, ifølge Hustinx og Lammertyn (2003), en forståelse af, at F3 også har rykket sig mod den refleksive frivillige model, ligesom F1 og F2, da det kan tolkes, at F3 ikke har en oplevelse af, at der er et biografisk match mellem hendes liv og den erfaring hun har med at lave frivilligt socialt arbejde. F3s beskrivelse af, at hun ikke oplever, at hun har tid til at lave frivilligt socialt arbejde, hvis hun skal have tid til alt andet i hendes liv, underbygger dette. Igennem denne beskrivelse kan det tolkes, at det i høj grad er F3s egne behov, der er drivkraften bag hendes handlinger og frivillige sociale arbejde, hvilket understreger, at hun har flyttet sig mod den refleksive frivillige model (Hustinx & Lammertyn, 2003). F3s tvivl skaber en forståelse af, at den beslutning F3 har truffet omkring hendes frivillige sociale arbejde kan ændres, men kun hvis hun oplever, at der er et biografisk match mellem hendes eget liv og hendes erfaring med frivilligt socialt arbejde.

Ovenstående er med til at skabe en forståelse af, at coronakrisen har haft en betydning for, at informanterne har flyttet sig mod den refleksive frivillige model, da deres diskursive refleksioner har åbnet op for nye handlemuligheder for dem, hvilket har gjort dem mere bevidste omkring deres egne individuelle behov og ønsker i forhold til deres frivillige sociale arbejde (Hustinx & Lammertyn, 2003). Det er tidligere nævnt, hvordan dette skifte i, hvordan individerne tilgår det frivillige sociale arbejde skaber udfordringer for de frivillige sociale foreninger, da det gør det sværere at finde traditionelle frivillige med et vedvarende og kontinuerligt engagement. L2 beskriver, hvordan de allerede har mærket dette skifte i tilgangen til det frivillige sociale arbejde efter coronakrisen. Her beskriver hun, at selvom de i deres forening har mistet flere af deres faste traditionelle frivillige under coronakrisen, har de oplevet, at de har haft nemmere ved at finde frivillige til

tidsafgrænsede aktiviteter i to dage, hvor der ikke er nogen forpligtigelse i at skulle være frivillige i foreningen igen efterfølgende (Bilag 8, s. 81).

At foreningen har haft nemmere ved at finde frivillige til tidsafgrænsede aktiviteter uden forpligtigelse bakker op om forståelsen af, at tilgangen til det frivillige arbejde har flyttet sig væk fra det traditionelle engagement og mod den refleksive frivillige model efter coronakrisen. Dette gør det, ifølge Hustinx og Lammertyn (2003), da tidsafgrænsede aktiviteter, hvor frivillige ikke binder sig til noget, kendetegner den måde refleksive frivillige forpligtiger sig. Her foretages det frivillige mere episodisk med løse forpligtelser, da den frivillige derved har mulighed for at indrette sit frivillige sociale arbejde ud fra sin egen situation. Dette betyder, at det frivillige engagement i mindre grad er forudsigelig for de frivillige sociale foreninger, da kontinuiteten i engagementet svækkes (Hustinx & Lammertyn, 2003, s. 174-175). Dette får betydning for det traditionelle frivillige engagement i frivillige sociale foreninger i Danmark, da det bliver sværere at finde frivillige der vil engagere sig i vedvarende aktiviteter og som kan tage ansvar for visse kerneopgaver og samtidig skabe stabilitet og tryghed for borgerne. Ud fra Giddens' (1984) forståelse af, samfundet både som katalysator for men også resultat af individets handlinger, kan der argumenteres for, at informanternes valg om ikke at lave frivilligt socialt arbejde mere og deres fokus mod den refleksive frivillige model går ind og påvirker og foranlediger forandringer af de frivillige sociale foreninger i Danmarks sociale praksis i fremtiden.

7.4.2 Delkonklusion

Ud fra ovenstående analyseafsnit vil nærværende delkonklusion besvare forsknings-spørgsmål nummer tre:

Hvilken betydning har coronakrisen for det traditionelle frivillige engagement i frivillige sociale foreninger i Danmark?

Der er bidraget med en forståelse af, at fordi informanterne diskursive refleksioner har åbnet op for deres andre muligheder for handling, har det betydet, at de er blevet mere bevidste omkring deres egne individuelle behov og ønsker. Dette har haft betydning for, at informanterne har rykket sig væk fra det traditionelle frivillige engagement og mod den refleksive frivillige model. Dette er der skabt en forståelse af, da informanterne har fået mere fokus på deres egen individuelle situation, behov og mål, hvilket deres frivillige sociale arbejde skal matche og indfri, hvis informanterne skal engagere sig i frivilligt socialt arbejde igen. Yderligere er der skabt en forståelse af, at dette har betydning for,

hvordan de frivillige forpligter sig, da det i højere grad er tidsafgrænsede frivillige aktiviteter, som den refleksive frivillige model forpligter sig i og i mindre grad fællesskabet og de fælles mål og værdier. Dette har i sidste ende betydning for det traditionelle frivillige engagement i frivillige sociale foreninger i Danmark, da det svækker det traditionelle og vedvarende engagement og gør det udfordrende for de frivillige sociale foreninger at rekruttere faste og stabile frivillige, som de er afhængige af.

8. Diskussion

Nærværende diskussion vil indledningsvist diskutere analysens resultater. Slutteligt vil anden del af diskussionsafsnittet bidrage med en diskussion af specialets anvendte metoder.

8.1 På den anden side af krisen

Den 31. januar 2022 udløb alle coronarestriktionerne i Danmark, hvilket betyder, at det i skrivende stund (maj 2022) er flere måneder siden, at landet var lukket ned for, formentlig, sidste gang (Ottesen et al., 2022). Når dette er tilfældet, kan det diskuteres, hvorvidt det findes relevant stadig at beskæftige sig med, hvordan coronakrisen har haft betydning for, at de tidligere frivillige har flyttet sig væk fra det traditionelle frivillige engagement og mod den refleksive frivillige model med et mere individualiseret fokus på det frivillige sociale arbejde. Dette kan det, da der kan være en sandsynlighed for, at tilstanden udligner sig igen.

Selvom det tidligere er præsenteret, hvordan CFSA hører fra frivillige sociale foreninger i hele landet, at de pressede i forhold til traditionelt engagerede frivillige efter coronakrisen, så mener CFSA ikke, at der er grund til bekymring omkring dette (Sørensen et al., 2021, s. 45). CFSA argumenterer for, at der ikke er nogen grund til at bekymre sig, da andelen af befolkningen, der har udført frivilligt arbejde inden for de seneste 10-15 år har været forholdsvist stabile. Som tidligere nævnt, er dette tal senest blevet målt af VIVE i 2020 til at være 40% af den danske befolkning med et fald fra 43% af befolkning i 2012 (Espersen et al., 2021). Med dette argumenterer CFSA for, at det traditionelle engagement stadig er det mest udbredte blandt de frivillige i Danmark, og der derfor ikke er grund til at være bekymret for ændringen i danskernes traditionelle frivillige engagement efter coronakrisen (Sørensen et al., 2021 s. 45).

Dansk Ungdoms Fællesråd [DUF] er ikke enige med CFSA omkring dette synspunkt, og mener at der klart er grund til bekymring for det traditionelle engagement i frivillige sociale foreninger og frivillige foreninger generelt efter coronakrisen (DUF, 2021). De har i 2021 foretaget en spørgeskemaundersøgelse af deres 80 medlemsforeninger omkring, hvordan coronakrisen har påvirket dem. Her svarer 69%, at de har mistet frivillige som direkte følge af coronakrisen, hvilket svarer til to ud af tre af foreninger (DUF, 2021). Det store antal af foreninger, der har mistet frivillige taler imod CFSAs påstand om, at der ikke er grund til at bekymre sig om de frivilliges traditionelle engagement efter coronakrisen, da det giver et billede af, at den stabile andel af den danske befolkning, der, ifølge CFSA, udfører frivilligt arbejde i ikke længere er stabil i forhold til at udføre traditionelt frivilligt arbejde i foreningerne.

Det kan diskuteres, hvorvidt tallene som CFSA anvender som argumentation, er anvendelige i forhold til at argumentere imod en bekymring for coronakrisens forstærkning af tendenserne indenfor engagementet i frivillige sociale foreninger, da de er fra 2020. Dermed kan de ikke give et billede af, hvordan tallene ser ud i dag. Yderligere kan CFSAs argumentation omkring, hvorfor der ikke er grund til bekymring, ifølge Qvist, Henriksen og Fridberg (2018) give tvetydige resultater, da det ikke kan sige noget om, om det frivillige arbejde er udført som traditionelt frivilligt engagement, eller om det er udført i konteksten af en forening. Dette betyder ifølge Qvist et al. (2018), at det giver for optimistiske resultater. I stedet henviser Qvist et al. (2018) til, at det er nødvendigt at forholde sig til om de der udfører frivilligt arbejde er medlem af den forening, de udfører frivilligt arbejde for, og hvor mange timer de frivillige bruger på deres frivillige arbejde. Dette forklarer Qvist et al. (2018) igennem en sammenligning af tallene fra frivilligundersøgelserne fra 2004 og 2012, der viser at et fald i frivilliges bidrag af tid i frivillige sociale foreninger i perioden, indirekte er forbundet med en svækkelse af de frivilliges tilknytning til foreningen. Dette betyder, at hvis de frivillige ikke er medlem af den forening, som de laver frivilligt arbejde i, så er der højere sandsynlighed for, at de yder en tidsafgrænset indsats, hvilket betyder, at de ikke bruger lige så mange timer på at udføre frivilligt arbejde (Qvist et al. 2018, s. 15).

Ud fra dette kan det argumenteres, at CFSAs vurdering af, at der ikke er nogen grund til bekymring omkring coronakrisens betydning for det traditionelle frivillige engagement i frivillige sociale foreninger er foretaget ud fra et for optimistisk argument. Det kan argumenteres for, at det vil være fordelagtigt, at indsamle tidssvarende data efter coronakrisen

omkring, hvor stor en andel af den danske befolkning, der yder en frivillig social indsats, som yderligere er medlem af den frivillige sociale forening, som de yder indsatsen i, og hvor mange timer de bruger på det. På baggrund af ovenstående og nærværende speciales resultater vurderes det, at det findes relevant, at beskæftige sig med coronakrisens betydning for det traditionelle frivillige engagement, da der endnu ikke findes data, der modsiges de frivillige sociale foreningers oplevelser af, at have mistet traditionelt engagerede frivillige efter coronakrisen. Dette tages særligt i betragtning igennem DUFs medlemsundersøgelse, hvor 75% af deres medlemsforeninger svarer, at restriktionerne under nedlukningerne har været drænende for deres traditionelt engagerede frivillige, hvilket, ifølge formanden for DUF Chris Brorup Preuss, har medført, at frivillige ildsjæle brænder ud (DUF, 2021; Lorentsen, 2021). At restriktionerne har fået frivillige ildsjæle til at brænde ud, understøtter nærværende speciales resultater om, at coronakrisens ydre påvirkninger har medført, at traditionelt engagerede frivillige, der ikke overvejede at stoppe med at lave frivilligt socialt arbejde før coronakrisen, er endt med at gøre det og flytte sig væk fra det traditionelle frivillige engagement.

8.2 Anvendte metoder

Nærværende speciale har anvendt casestudiet som undersøgelsesdesign, hvor dataindsamlingen er foretaget ved brug af kvalitative semistrukturerede personinterviews, som danner rammerne for besvarelsen af problemformuleringen. Det findes relevant at diskutere metodebrugen, i forbindelse med resultaterne, der er fremkommet heraf.

Som nævnt i metodeafsnittet, var det en udfordring at finde informanter til specialet. I starten af rekrutteringsprocessen søgte jeg informanter, der havde fravalgt deres frivillige sociale arbejde med coronakrisen som direkte årsag. Havde det lykkedes at finde informanter nok til at kunne foretage fokusgruppeinterviews kan det diskuteres, hvorvidt dette ville have påvirket specialets resultater samt anvendte metoder og teori. Fokusgruppe som interviewform producerer, i modsætningen til det semistrukturerede interview, data på gruppeniveau og er fordelagtig at anvende, hvis hensigten er at producere data om sociale grupperes fortolkninger, interaktioner og normer (Halkier, 2015, s. 168). Havde det været muligt at foretage fokusgruppeinterviews, ville jeg derfor kunne have undersøgt det frivillige sociale arbejde som et socialt felt igennem de tidligere frivilliges sociale interaktioner med hinanden. Fokusgrupper egner sig dog ikke til at producere empiri om det enkelte individs levede erfaringer og oplevelser, hvilket har været hensigten med specialet

både igennem specialets overordnede teoretiske ramme og den videnskabsteoretiske position. Yderligere fungerer interviewereren i et fokusgruppeinterview i højere grad som en moderator og ikke som en decideret interviewer. Dette betyder, at det er informanternes interaktioner med hinanden, der producerer data og ikke deres interaktioner med interviewereren (Halkier, 2015, s. 174). Dette stemmer heller ikke overens med specialets videnskabsteoretiske position, hvor forskerens egen forståelseshorisont skal i spil, i samspil med informantens for at producere ny forståelse og mening (Højberg, 2014). Derfor kan det diskuteres, om fokusgruppeinterviewet ville have egnet sig som metode i forhold til formålet med specialet og dets undersøgelse. Yderligere ville fokusgruppeinterviews med tidligere frivillige have betydet, at specialet ville have manglet de frivillige sociale foreningers perspektiv på problemstillingen og dermed ville specialet ikke have imødekommet casestudiets forudsætning om at undersøge casen fra flere forskellige perspektiver. Med udgangspunkt i dette vurderes det, at specialets videnskabsteoretiske position, anvendte metoder og teori havde set anderledes ud, hvis det havde været muligt at foretage fokusgruppeinterviews. Det vurderes derfor, at anvendelsen af semistrukturerede personinterviews som metode til dataindsamling har været relevant til at besvare specialets problemformulering.

9. Konklusion

Nærværende konklusion vil opsummere analysen resultater af de besvarede forskningsspørgsmål og dermed søge at besvare specialets problemformulering, som lyder:

Hvilken betydning har kriser for det traditionelle frivillige engagement i frivillige sociale foreninger i Danmark?

Nærværende speciale er foretaget som casestudie med coronakrisen som kontekst for at besvare, hvilken betydning kriser har for det traditionelle frivillige engagement i frivillige sociale foreninger i Danmark.

Det er konkluderet, at bruddet på informanternes følelse af ontologisk sikkerhed, medført af coronakrisens ydre påvirkninger, har fået deres bevidsthed til at forskyde sig fra en praktisk bevidsthed til en diskursiv bevidsthed. Dette har åbnet op for nye refleksioner hos informanterne omkring deres frivillige sociale arbejde og hvilke andre muligheder for handling de har. De nye refleksioner har skabt nye erkendelser ved informanterne, som i sidste ende har fået dem til at vælge det frivillige sociale arbejde fra og ændre deres

handlemønstre. Det kan yderligere konkluderes, at de tidligere frivillige ikke havde opnået de erkendelser, hvis de ydre påvirkninger under coronakrisen ikke havde ændret omstændighederne for deres liv, da dette ville have betydet, at de fortsat ville have kunnet udføre deres rutiner i hverdagen uden bevidste refleksioner om hvorfor. Ud fra dette kan det konkluderes, at selvom informanterne ikke havde overvejet at stoppe med at lave frivilligt socialt arbejde før coronakrisen, så har coronakrisens ydre påvirkninger medført, at de er stoppet.

Herudover er det konkluderet, at fordi de diskursive refleksioner ved informanterne har åbnet op for deres andre muligheder for handling, så har det betydet, at de er blevet mere bevidste omkring deres egne individuelle behov og ønsker. Dette har betydet, at informanterne har rykket sig væk fra det traditionelle frivillige engagement og mod den refleksive frivillige model, hvilket har forstærket en mere individuel tilgang til det frivilligt sociale arbejde ved informanterne. Dette er der skabt en forståelse af, da informanterne er blevet mere centreret omkring deres egne individuelle situation og behov, hvilket det frivillige sociale arbejde skal matche og indfri, hvis informanterne skal foretage frivilligt socialt arbejde igen. Der er skabt en forståelse af, at dette påvirker, hvordan de frivillige forpligter sig, da den refleksive frivillige i højere grad forpligter sig i tidsafgrænsede aktiviteter, da dette gør det nemmere at indrette det frivillige arbejde efter egen individuelle situation. Det kan konkluderes, at dette har betydning for det traditionelle frivillige engagement i frivillige sociale foreninger i Danmark, da det bliver sværere at finde frivillige, der vil engagere sig i vedvarende aktiviteter. Således kan det konkluderes, at tidligere frivilliges fravalg af det frivillige sociale arbejde og deres fokus imod den refleksive frivillige model påvirker og foranlediger forandringer i de frivillige sociale foreninger i Danmarks praksis.

Det kan ud fra ovenstående konkluderes, at coronakrisen, ligesom flygtningekrisen og Kobe jordskælv, desorganiserede mange forskellige dele af menneskers hverdag og samfundets eksisterende strukturer som skabte specifikke behov i civilbefolkningen. Det der har været anderledes ved coronakrisen er, at den på grund af globaliseringen udviklede sig til at påvirke hele verden og ikke bare Europa, som flygtningekrisen eksempelvis gjorde, hvilket understreger krisers unikke karakter. Fælles for kriser er dog, at deres ydre påvirkninger desorganiserer omstændighederne for menneskers levede liv og gennemtrænger selve fundamentet for menneskers hverdag, handlinger og sociale livs kapacitet. Ud fra dette kan der på nærværende speciales problemformulering konkluderes, at

kriser har betydning for det traditionelle frivillige engagement i frivillige sociale foreninger i Danmark, da desorganiseringen skaber bevidsthed ved individet omkring, hvorfor de foretager deres rutiner i hverdagen, og hvilke andre muligheder for handling de har. Dette tvinger i sidste ende individet til at tage et valg omkring, hvilke handlinger de helst vil foretage sig og kan i sidste ende få dem til at ændre deres rutiner. Denne bevidsthed omkring egne handlemuligheder, og valget omkring, hvad man helst selv vil foretage sig, er med til at flytte individerne over imod den mere reflektive frivillige model, som i sidste ende kan sidestilles med den individualisering som forskningen i mange år har peget på præger udviklingen inden for tilgangen til det frivillige arbejde. Det kan ud fra dette konkluderes, at kriser har betydning for det traditionelle frivillige engagement i frivillige sociale foreninger i Danmark, fordi de frivillige flytter deres fokus på egne individuelle behov og mål, hvilket det frivillige sociale arbejde skal kunne indfri. Dermed kan der konkluderes at krisers desorganisering af de eksisterende strukturer skaber nye vilkår for de frivillige sociale foreninger i Danmark omkring, hvordan de frivillige i fremtiden vil engagere sig, hvilket ændre de frivillige sociale foreningers forudsætninger for at udføre deres praksis.

Med udgangspunkt i, at kriser ikke er et nyt fænomen, men at globaliseringen gør, at de i højere grad spreder sig og påvirker individer og lokalsamfund, kan det antydes, at en krise som coronakrisen, som har betydning for, det traditionelle engagement i frivillige sociale foreninger i Danmark, kan opstå igen og gå ind og påvirke engagementet yderligere. Derfor kan det konkluderes, at det findes relevant, at de frivillige sociale foreninger i Danmark lærer af de vilkår, som coronakrisen har skabt for det traditionelle engagement i frivillige sociale foreninger.

10. Perspektivering

I forbindelse med specialets konklusion vil der i nærværende afsnit bidrages med et forslag til, hvordan de frivillige sociale foreninger kan imødekomme de forandringer coronakrisens betydning for det traditionelle frivillige engagement har skabt.

Det er tidligere beskrevet, hvordan kriser ifølge Dynes (1970) har en desorganiserende effekt. Ifølge Dynes (1970) medfører denne desorganisering nogle nye vilkår, som et samfund har mulighed for at udvikle på og derefter integrere i samfundets eksisterende strukturer. Dette betyder, at coronakrisens betydning for det traditionelle frivillige engagement i frivillige sociale foreninger i Danmark åbner op for en ny udvikling, som der skal handles på, for at integrere den i de frivillige sociale foreningers eksisterende strukturer. Selvom coronakrisen har været hård for de frivillige sociale foreninger, er det, ifølge Dynes (1970), nu de skal handle og udvikle sig.

De frivillige sociale foreninger er afhængige af, at de har traditionelt engagerede frivillige, men de er i sat i verden for den målgruppe, de yder støtte og indsatser til, hvilket betyder, at de i sidste ende må have borgeren i fokus. L1 beskriver, at en af de ting, de lærte under coronakrisen, var hvilke behov deres borgere helt konkret har. Her erfarede de, at deres borgere har vidt forskellige behov, når det kommer til aktiviteter og tilbud. Dette havde de ikke været klar over før coronakrisen, hvor de kørte deres aktiviteter, som de plejede (Bilag 7, s. 64). At de frivillige sociale foreninger ikke har kunnet udføre deres tidligere aktiviteter ud fra indgroede vaner, åbner op for muligheden for at udvikle nye aktiviteter og indsatser, som kan integreres i de frivillige sociale foreningers eksisterende strukturer. Med udgangspunkt i L1s oplevelse af, at borgernes behov er mere komplekse, end hvad foreningen var klar over, kan dette ses som en mulighed for udvikle deres aktiviteter med udgangspunkt i borgerens behov. Dette kan ifølge Anne Tortzen (2017) gøres igennem samskabelse, som en metode til, at de frivillige sociale foreninger aktivt kan involvere borgeren i samarbejdet omkring deres aktiviteter. Dette gøres ud fra antagelsen om, at borgerne har en værdifuld viden, som kan bidrage til at udvikle løsninger. På den måde bliver der skabt løsninger sammen med borgeren i stedet for, at de er passive modtagere af dem (Tortzen, 2017). Igennem samskabelse kan de frivillige sociale foreninger dermed skabe de aktiviteter, som i højere grad indfrier borgerens behov, fordi de selv har været med til at udvikle dem.

Der findes forskellige former for samskabelse, og Catherine Nedham og Sarah Carr (2009) introducerer det, de definerer som den transformerende tilgang til samskabelse. Igennem denne tilgang kan de frivillige sociale foreninger ikke alene engagere borgerne men også engagere de frivillige i foreningen i arbejdet om at udvikle nye aktiviteter (Nedham & Carr, 2009). Tilgangen går ud på, at der i foreningen integreres nogle processer, hvorigennem nye aktiviteter planlægges, styres og ledes af den frivillige sociale forening, de frivillige og borgerne i samarbejde. På den måde kan alle tre parter være med til at definere, udvikle og evaluere på nye aktiviteter, som i sidste ende kan integreres i den frivillige sociale forenings eksisterende strukturer (Needham & Carr, 2009).

Det kan være et stort arbejde, at integrere sådan nogle processer, særligt i forbindelse med særligt sårbare borgere. Derfor kan det være en mulighed, at de frivillige sociale foreninger anvender nogen af de behov hos borgerne, som de kan have fået øje på under coronakrisen til at kickstarte processerne. Dette kan bruges som udgangspunkt i eksempelvis dialogmøder mellem borgerne, de frivillige og den frivillige sociale forening til at åbne op for nye perspektiver på eksisterende aktiviteter og muligheden for at udvikle nye. Igennem den transformerende tilgang til samskabelse er der derved også mulighed for, at de frivillige sociale foreninger kan komme problematikken omkring de traditionelt engagerede frivillige til livs. Dette kan de, da de frivillige i foreningen derved får mulighed for at være med til at udvikle og integrere aktiviteter i den frivillige sociale forening som også opfylder deres individuelle behov, og de kan se sig selv i ud fra deres egen individuelle situation. Ved at gøre brug af samskabelsesprocesser kan de frivillige sociale foreninger få sat ord på, hvilke aktiviteter der dækker deres borgeres behov, men også deres frivilliges, og hvilke der ikke gør. Med udgangspunkt i dette kan de frivillige sociale foreninger i samarbejde med borgerne og de frivillige udarbejde nye, men også matche borgere og frivillige med de aktiviteter der passer dem bedst. På den måde handler de frivillige sociale foreninger ifølge Dynes (1970) på de vilkår, coronakrisen medførte og udvikler på dem.

11. Litteraturliste

- Aldrich, D. P. (2008). The Crucial Role of Civil Society in Disaster recovery and Japan's Preparedness for Emergencies. *Japan Aktuell 2008*, 3, 81–96.
- Andersen, D., & Kirkegaard, S. (2020). The co-production of public health: The case of Denmark. *Covid-19 Policies from around the World*.
- Bertogg, A., & Koos, S. (2021). Socio-economic position and local solidarity in times of crisis. The COVID-19 pandemic and the emergence of informal helping arrangements in Germany. *Research in Social Stratification and Mobility*, 74, 1–37. <https://doi.org/10.1016/j.rssm.2021.100612>
- Boje, T. P. (2006). Nonprofitsektorens samfundsøkonomiske og beskæftigelsesmæssige betydning. In T. P. Boje, T. Fridbjerg, & B. Ibsen (Eds.), *Den frivillige sektor i Danmark - omfang og betydning* (pp. 119–139). Socialforskningsinstituttet.
- Center for Systems Science and Engineering & John Hopkins University. (n.d.). *COVID-19 Dashboard*. Arcgis. Retrieved May 22, 2022, from <https://www.arcgis.com/apps/dashboards/bda7594740fd40299423467b48e9ecf6>
- Christiansen, M. L., Lemminger, E. B., Nielsen, M. H., Salka, J. H., Brincker, B., Carlsen, H. B., & Toubøl, J. (2020). Solidaritet og frivillighed under coronakrisen: Netværks betydning for fordelingen af uformel hjælp. In O. B. Jensen & N. S. Schultz (Eds.), *Det epidemiske samfund* (1st ed., Vol. 1, pp. 229–246). Hans Reizels Forlag.
- DUF. (2021, May 5). *Et år med COVID-19: Sådan er foreningslivet blevet påvirket*. Retrieved March 2, 2022, from <https://duf.dk/nyhed/saadan-har-coronakrisen-paavirket-foreningslivet>

- Dynes, R. R. (1970). Organizational Involvement and Changes in Community Structure in Disaster. *American Behavioral Scientist*, 13(3), 430–439.
<https://doi.org/10.1177/000276427001300313>
- Espersen, H. H., Fridberg, T., Andreasen, A. G., & Brændgaard, N. W. (2021, May). *Frivillighedsundersøgelsen 2020 - En repræsentativ befolkningsundersøgelse af udviklingen i danskernes frivillige arbejde*. VIVE. <https://www.vive.dk/media/pure/16186/5662919>
- Fridberg, T., & Henriksen, L. S. (2014). *Udviklingen i frivilligt arbejde 2004–2012*. Det nationale forskningscenter for velfærd. https://frivillighed.dk/sites/frivillighed.dk/files/media/documents/cifri_publicationer/endelig_rapport_-_udviklingen_i_frivilligt_arbejde.pdf
- Fridberg, T., Koch-Nielsen, I., & Henriksen, L. S. (2006). Frivilligt arbejde. In T. P. Boje, T. Fridberg, & B. Ibsen (Eds.), *Den frivillige sektor i Danmark - Omfang og betydning* (pp. 41–70). Socialforskningsinstituttet.
- Frivilligjob. (n.d.). *Om frivilligjob.dk*. Retrieved March 2, 2022, from <https://frivilligjob.dk/om-frivilligjob.html>
- Frivilligjob. (2021, September). *Hvor er de frivillige henne? Frivillighed på vej ud af en pandemi* (No. 1). <https://frivilligjob.dk/downloads/Pixi%20-%20Hvor%20er%20de%20frivillige%20blevet%20af.pdf>
- Giddens, A. (1984). *The Constitution of Society*. Amsterdam University Press.
- Giddens, A. (1996). *Modernitet og selvidentitet* (1 ed.). Hans Reitzels Forlag.
- Gist, R., Lubin, B., & Redburn, B. G. (1999). The response to disaster: Individuals and communities sharing trauma. In *Response to Disaster: Psychosocial, Community, and Ecological Approaches* (pp. 55–62). Routledge.

- Habermann, U. (2007). *En postmoderne helgen? - om motiver til frivillighed*. Museum Tusulanums Forlag.
- Halkier, B. (2015). Fokusgrupper. In S. Brinkmann & L. Tanggaard (Eds.), *Kvalitative metoder* (3rd ed., pp. 167–184). Hans Reitzels Forlag.
- Henriksen, L. S., Koch-Nielsen, I., & Rosdahl, D. (2008). Formal and Informal Volunteering in a Nordic Context: The Case of Denmark. *Journal of Civil Society*, 4(3), 193–209. <https://doi.org/10.1080/17448680802559685>
- Henriksen, L. S., & Levinsen, K. (2019). Forandringer i foreningsmedlemskab og frivilligt arbejde. In M. Frederiksen (Ed.), *Usikker modernitet - danske værdier fra 1981 til 2017* (1st ed., Vol. 1, pp. 193–230). Hans Reitzels forlag.
- Hermansen, J. (2016). Intangible activities—the prevalence of informal helping in Denmark. *Journal of Civil Society*, 12(4), 380–393. <https://doi.org/10.1080/17448689.2016.1235676>
- Hjære, M., Nielsen, B. U., & Sørensen, M. L. (2021, May). *Civilsamfundet i Norden Indsigter fra otte nordiske forskere om civilsamfundets rolle på velfærdsområdet*. CFSA. <https://frivillighed.dk/sites/frivillighed.dk/files/media/document/Vidensgrundlag%20-%20Nordisk%20topm%C3%B8de%20A4%20EN-KELTSIDER.pdf>
- Højberg, H. (2014). Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne. In L. Fuglsang, P. B. Olsen, & K. Rasborg (Eds.), *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne* (3rd ed., Vol. 2, pp. 289–324). Samfundslitteratur.
- Hustinx, L., & Lammertyn, F. (2003). Collective and Reflexive Styles of Volunteering: A Sociological Modernization Perspective. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 14(2), 167–189.

- Ibsen, B. (2006a). Foreningerne og de frivillige organisationer. In T. P. Boje, T. Fridberg, & B. Ibsen (Eds.), *Den frivillige sektor i Danmark - omfang og betydning* (pp. 71–114). Socialforskningsinstituttet.
- Ibsen, B. (2006b). Foreningslivet i Danmark. In T. P. Boje & B. Ibsen (Eds.), *Frivillighed og Nonprofit i Danmark - Omfang, organisation, økonomi og beskæftigelse* (pp. 41–96). Socialforskningsinstituttet.
- Ibsen, B., & Habermann, U. (2006). Definition af den frivillige sektor i Danmark. In T. P. Boje, T. Fridberg, & B. Ibsen (Eds.), *Den frivillige sektor i Danmark - omfang og betydning* (pp. 19–41). Socialforskningsinstituttet.
- Juul, S. (2012). Hermeneutik. In S. Juul & K. B. Pedersen (Eds.), *Samfundsvidenskaber-nes videnskabsteori* (pp. 103–146). Hans Reitzels Forlag.
- Kaspersen, L. B. (2001). *Anthony Giddens : introduktion til en samfundsteoretiker* (2nd ed., Vol. 2). Hans Reitzels forlag.
- Koorsgaard, O. (2014). Strejftog i foreningslivets udviklingshistorie. In M. Boss (Ed.), *Folkestyrets Rugekasser: Frivillige Foreninger Og Folkestyre* (pp. 29–45). Aarhus University Press.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Interview* (3rd ed., Vol. 1). Hans Reitzels Forlag.
- Lois, J. (2003). *Heroic Efforts: The Emotional Culture of Search and Rescue Volunteers*. NYU Press.
- Lorentsen, M. N. (2021, May 4). *Foreningslivet bløder: 2 ud af 3 af DUFs medlemmer har mistet frivillige*. Altinget. Retrieved March 2, 2022, from <https://www.altinget.dk/civilsamfund/artikel/foreningslivet-bloeder-2-ud-af-3-af-dufs-medlemmer-har-mistet-frivillige>
- Melbye, I. (2001). *Krykker eller stylder - om frivilligt socialt arbejde i Danmark*. Om-sorgsorganisationernes samråd.

- Mikkelsen, P. F., & Jensen, F. O. (2021, December 24). *De frivillige hænder bliver væk i flere foreninger*. DR. Retrieved March 29, 2022, from <https://www.dr.dk/nyheder/indland/de-frivillige-haender-bliver-vaek-i-flere-foreninger>
- Needham, C., & Carr, S. (2009). Co-production: an emerging evidence base for adult social care transformation. *Research Briefing*, 31.
- Ottesen, J., Jensen, M. A., & Sørensen, K. Z. (2022, February 17). *Tidslinje over coronakrisen: Hvad skete der og hvornår?* Tænketanken EUROPA. Retrieved March 28, 2022, from <http://thinkeuropa.dk/politik/tidslinje-over-coronakrisen-hvad-skete-der-og-hvornaar>
- Putnam, R. D. (1995). Bowling Alone: America's Declining Social Capital. *Journal of Democracy*, 6(1), 65–78. <https://doi.org/10.1353/jod.1995.0002>
- Qvist, H. P. Y., Henriksen, L. S., & Fridberg, T. (2018). The Consequences of Weakening Organizational Attachment for Volunteering in Denmark, 2004–2012. *European Sociological Review*, 34(5), 589–601. <https://doi.org/10.1093/esr/jcy030>
- Regeringen. (2016, August 24). *Tal og fakta om flygtningekrisen*. Retrieved March 28, 2022, from <https://www.regeringen.dk/nyheder/2016/flygtningekrisen/tal-og-fakta/>
- Regeringen. (2020, March 11). *Pressemøde om coronavirus*. Regeringen.dk. Retrieved February 28, 2022, from <https://www.regeringen.dk/nyheder/2020/pressemoede-11-marts-i-spejlsalen/>
- Rigsarkivet. (n.d.). *Den danske værdiundersøgelse 1981–2017*. Retrieved March 22, 2022, from <https://www.sa.dk/da/forskning-rigsarkivet/benyt-surveydata/vaerdiundersoegelsen/>

- Salamon, L. M., & Anheier, H. K. (1997). *Defining the Nonprofit Sector: A Cross-national Analysis (Johns Hopkins NonProfit Sector Series)*. Manchester University Press.
- Shaw, R., & Goda, K. (2004). From Disaster to Sustainable Civil Society: The Kobe Experience. *Disasters*, 28(1), 16–40. <https://doi.org/10.1111/j.0361-3666.2004.00241.x>
- Social- og Ældreministeriet. (n.d.-a). *Den frivillige sociale indsats*. SM. Retrieved March 10, 2022, from <https://sm.dk/arbejdsomraader/frivillig-social-indsats/den-frivillige-sociale-indsats>
- Social- og Ældreministeriet. (n.d.-b). *Initiativer og indsatser på det frivillige sociale område*. SM. Retrieved March 14, 2022, from <https://sm.dk/arbejdsomraader/frivillig-social-indsats/initiativer-og-indsatser-paa-det-frivillige-sociale-omraade>
- Socialstyrelsen. (n.d.). *Om civilsamfund*. Retrieved March 10, 2022, from <https://socialstyrelsen.dk/voksne/civilsamfund/om-civilsamfund>
- Søndergaard, B. (2020, October 1). *Flygtningestrøm udløste den største humanitære mobilisering i årtier*. Kristeligt Dagblad. Retrieved March 28, 2022, from <https://www.kristeligt-dagblad.dk/danmark/flygtningestroem-udloeste-den-stoerste-humanitaere-mobilisering-i-aartier>
- Sørensen, M. L., Jørgensen, H. E. D., Perregaard, N., & Hjære, M. (2021, December). *Det frivillige sociale engagement i Danmark - Frivilligrapport 2019–2021*. CFSA. https://frivillighed.dk/sites/frivillighed.dk/files/media/document/Frivilligrapport%202019-2021_0.pdf
- Tocqueville, A. (2013). *Demokrati i Amerika* (1st ed.). Information.

Tortzen, A. (2017). Samskabelse som fortælling og praksis - et kritisk blik på den aktuelle samskabelsesdagsorden. *Uden for Nummer*, 34, 4–13.

Wulff, M. (2013). *Den Nødvendige Frivillighed*. Frydenlund.

Yin, R. K. (2014). *Case Study Research: Design and Methods* (5th ed.). SAGE Publications, Inc.

12. Formidlende artikel

Traditionelt frivilligt engagement efter kriser

En formidlende artikel om hvordan kriser har betydning frivilligt engagement i frivillige sociale foreninger

Indledning

Der er sket et skifte i det frivillige sociale landskab på den anden side af det, der betragtes som coronakrisen i Danmark. De frivillige sociale foreninger over hele landet oplever en betydelig nedgang i de frivillige, der normalt udfører kontinuerligt og vedvarende frivilligt arbejde (Frivilligjob.dk, 2021). Mange af de frivillige, der ydede et traditionelt engagement i de frivillige sociale foreninger før coronakrisen er ikke vendt tilbage efter nedlukningerne, og det er blevet mere udfordrende at rekruttere frivillige, der vil yde en vedvarende indsats (Frivilligjob.dk, 2021). Derved opstår spørgsmålet om, hvilken betydning kriser har for traditionelt frivilligt engagement i frivillige sociale foreninger i Danmark. Resultatet er rimelig klart, kriser forstærker en mere individualiseret tilgang til det frivillige sociale arbejde.

Denne artikel formidler resultaterne af et afsluttende speciale udarbejdet på kandidaten i Læring og Forandringsprocesser. Artiklen anvender sociolog Anthony Giddens' (1996) begrebsapparat omkring det senmoderne samfund og refleksiviteten til at belyse coronakrisen som ydre påvirkning af individernes liv og dens betydning for at fravælge det traditionelle frivillige sociale arbejde. Yderligere anvender artiklen sociologerne Lesley Hustinx og Frans Lammertyns (2003) begrebsapparat omkring den refleksive frivillige model til at belyse, hvordan coronakrisen har forstærket individernes fokus på egen individuelle situation og behov i deres tilgang til det frivillige sociale arbejde.

Når krisen rammer

Det er ikke en ny tendens, at tilgangen til det frivillige arbejde er under udvikling, her er der længe blevet forelagt bekymring for, at samfundets stigende individualisering påvirker de frivilliges engagement og tilknytning til de frivillige foreninger (Henriksen & Levinsen, 2019, s. 194). Men hvad er det særlige ved kriser, der gør, at de forstærker denne tendens? Undersøgelsen er foretaget som et casestudie med coronakrisen som kontekst.

Som en del af undersøgelsen har jeg foretaget en række kvalitative interviews med tidligere frivillige, der har valgt det frivillige sociale arbejde fra efter coronakrisen, samt ledere fra frivillige sociale foreninger, der efter coronakrisen har oplevet et markant fald i deres traditionelt engagerede frivillige. De er alle enige om, at de ydre påvirkninger, som coronakrisen skabte, har været en direkte årsag til det faldende engagement i frivillige sociale foreninger og har haft betydning for, at traditionelt engagerede frivillige, der aldrig har overvejet at stoppe med at lave frivilligt socialt arbejde før, har gjort det.

Specialets analyse viser, at når kriser påvirker individernes rutinemæssige hverdag i en sådan grad, at de ikke kan udføre, handlinger de ville udføre under normale omstændigheder, skaber det en ændring i individernes bevidsthed. Dette er fordi, at hverdagshandlinger er forankret i den praktiske bevidsthed, som skaber tryk og sikkerhed igennem stabilitet og forudsigelighed for individet (Giddens, 1996). Når alt det kendte og forudsigelige forsvinder under en krise, åbner det individets bevidsthed op for et hav af muligheder for handling, som de ikke ville have haft bevidsthed om, hvis hverdagen blot havde fortsat (Giddens, 1996).

Specialets analyse viser, at dette har været afgørende for, at de tidligere frivillige har fra- valgt deres frivillige sociale arbejde efter coronakrisen. De tidligere frivilliges forklaringer danner alle en forståelse af, at da hverdagens sikkerhed forsvandt, og de ikke længere kunne udføre deres frivillige sociale arbejde som normalt, opnåede de nye erkendelser omkring deres frivillige sociale arbejde, og hvorfor de udførte det. Dette er erkendelser, de ikke kunne have opnået under hverdagens praktiske bevidsthed, fordi hverdagens forudsigelighed reproducerer sig selv uden at individet stiller bevidste spørgsmål ved det (Giddens, 1996). De tidligere frivillige beskriver alle, at de har opnået erkendelser af, at der var andre ting de hellere ville lave end at lave frivilligt socialt arbejde, som eksempelvis at være sammen med deres familie eller fokusere på deres karriere. Dette skaber i specialet en forståelse af, at de tidligere frivillige er blevet mere bevidste omkring deres egne individuelle behov og ønsker, og at deres frivillige sociale arbejde ikke længere passer ind i det. Der dannes derfor i specialet en forståelse af, at kriser er med til at forstærke et skifte i engagementet i frivillige sociale foreninger. Dette vidner de tidligere frivilliges forklaringer om, da de udtaler, at hvis de skal lave traditionelt frivilligt socialt arbejde igen, skal det være fordi, at det skal indfri deres egne personlige behov og mål. Ifølge Hustinx og Lammertyn (2003) er dette fokus på egen situation med til at skabe et skifte i, hvordan de frivillige forpligter sig i frivillige sociale foreninger, hvor de frivillige

er mere tilbøjelige til at vælge tidsafgrænsede frivillige aktiviteter, da dette er nemmere at passe ind i ens egen individuelle situation.

De frivillige sociale foreninger fremtid

Specialet belyser, at dette vil få konsekvenser for de frivillige sociale foreninger, da de er afhængige af, at have faste frivillige med et kontinuerlig og vedvarende engagement for at kunne opretholde deres arbejde med udsatte borgere. Dette dannes der en forståelse af igennem en af ledernes beskrivelser af, at kontinuerlige og vedvarende frivillige skaber tryghed og kendskab ved borgerne, og gør at de frivillige har viden nok til at håndtere visse situationer med borgerne bedst muligt. Specialets analyse finder derved at krisers betydning for det traditionelle frivillige engagement i frivillige sociale foreninger, skaber nye vilkår for foreningerne og deres arbejde med frivillige. Specialet belyser, at det er relevant for de frivillige sociale foreninger at handle på disse vilkår for at kunne skabe udvikling i foreningen, som de kan integrere i deres eksisterende strukturer (Dynes, 1970).

Selvom de frivillige sociale foreninger er afhængige af frivillige, er borgeren i fokus i deres aktiviteter og indsatser. På baggrund af dette belyser specialet muligheden for i højere grad at inddrage borgerne i udviklingen af de frivillige sociale foreningers aktiviteter igennem samskabelse. Det gør det muligt for de frivillige sociale foreninger at skabe aktiviteterne sammen med borgerne og ikke til borgerne og dermed sikre, at aktiviteterne indfrier borgernes behov (Tortzen, 2017). Igennem anvendelsen af den transformerende tilgang til samskabelse finder specialet det muligt for de frivillige sociale foreninger både at engagere deres borgere og deres frivillige i samskabelsesprocessen om at udvikle, evaluere og integrere nye aktiviteter (Needham & Carr, 2009). På den måde er alle tre parter med til at udvikle aktiviteterne, og dermed kan de frivillige være med til at integrere aktiviteter som i højere grad opfylder deres individuelle behov og matcher deres situation (Needham & Carr, 2009). Dette kan skabe mere relevante aktiviteter, både for frivillige sociale foreningers borgere, men særligt også for deres frivillige, hvilket i sidste ende kan give mulighed for at skabe udvikling i de frivillige sociale foreninger.

Litteraturliste -Artikel

Dynes, R. R. (1970). Organizational Involvement and Changes in Community Structure in Disaster. *American Behavioral Scientist*, 13(3), 430–439.
<https://doi.org/10.1177/000276427001300313>

Frivilligjob. (2021, September). *Hvor er de frivillige henne? Frivillighed på vej ud af en pandemi* (No. 1). <https://frivilligjob.dk/downloads/Pixi%20-%20Hvor%20er%20de%20frivillige%20blevet%20af.pdf>

Giddens, A. (1996). *Modernitet og selvidentitet* (1 ed.). Hans Reitzels Forlag.

Henriksen, L. S., & Levinsen, K. (2019). Forandringer i foreningsmedlemskab og frivilligt arbejde. In M. Frederiksen (Ed.), *Usikker modernitet - danske værdier fra 1981 til 2017* (1st ed., Vol. 1, pp. 193–230). Hans Reitzels forlag.

Hustinx, L., & Lammertyn, F. (2003). Collective and Reflexive Styles of Volunteering: A Sociological Modernization Perspective. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 14(2), 167–189.

Needham, C., & Carr, S. (2009). Co-production: an emerging evidence base for adult social care transformation. *Research Briefing*, 31.

Tortzen, A. (2017). Samskabelse som fortælling og praksis - et kritisk blik på den aktuelle samskabelsesdagsorden. *Uden for Nummer*, 34, 4–13.

13. Bilagsliste

Bilag 1: Interviewguide – Tidligere frivillig

Bilag 2: Interviewguide – Leder i frivillig social forening

Bilag 3: Samtykkeerklæring

Bilag 4: Transskription, Interview - F1

Bilag 5: Transskription, Interview - F2

Bilag 6: Transskription, Interview - F3

Bilag 7: Transskription, Interview - L1

Bilag 8: Transskription, Interview - L2